

בס"ד. שיחת יום ב' פ' בלק, י"ב תמוז, ה'תשל"א.

בלתי מוגה

א. ידועה שיחת בעל השמחה והגאולה מ"ב תמוז לפני שלושים שנה (כאן בארה"ב), שבתוך דבריו בהתוועדות ההיא אמר: אודות י"ב תמוז בכלל, שיש בו ג' ענינים (כפי שנדפסה רשימת הדברים בפרטיות ובדיוק הלשון):

אצלנו, חסידי חב"ד, י"ב תמוז הוא יום טוב פרטי של התגלות אור פנימי ועצמי של חסידות חב"ד, שניצח את חושך המנגדים (שיצאו מגזע החסידים) שרצו למנוע זאת כו'.

אצלי, י"ב תמוז הוא יום ירידת נשמתי בגופי בעלמא דין, למלא את הכוונה העליונה בירידת הנשמה בגוף.

ואצל יהודים שומרי תורה ומצוות בכלל, י"ב תמוז הוא יום הנצחון, שבו ניצח אור העבודה של הרבצת תורה את החושך של מנגדי התורה ודת ישראל (עד כאן תוכן הדברים בנוגע לעניינינו).

וכיון שדברים אלו נאמרו לנו ונתפרסמו בדפוס, וכידוע פתגם הצ"צ² שדבר שבדפוס הוא לדורות, לכל אחד ואחת, בכל המקומות ובכל הזמנים, הרי מובן שיש בזה הוראה בנוגע לאופן חגיגת כל ימי י"ב תמוז (שלפנ"ז ועאכו"כ שלאח"ז) — כמדובר כמ"פ³ שכאשר ע"פ תורה צריכים להיזכר ובמילא נזכרים על ענין שהי' בעבר, אין זה רק זכרון העבר, אלא יש להפיק מזה הוראה בנוגע להוה ולעתיד, וכדברי בעל השמחה והגאולה כמ"פ³, שענין זה נעשה בנקל יותר כאשר מספרים ענין שבעבר, והסיפור הוא באופן של זכרון תוכני, לתאר ולחיות את הענין בשעת הסיפור והזכרון כפי שהי' בפעם הראשונה.

ב. ובהקדמה:

אע"פ שג' ענינים נקודות הנ"ל הם לכאורה ג' סוגים שונים: חסידי חב"ד, בעל השמחה והגאולה עצמו, ויהודים שומרי תומ"צ בכלל — הרי כיון שג' נקודות אלו נאמרו ונתפרסמו בבת אחת, מובן, שכל אחד מחסידי חב"ד צריך ליקח ג' נקודות-הוראות אלו בנוגע אליו, כשם שבעל

(3) ראה גם לעיל ס"ע 321 ואילך. ועוד.

(1) ס"ג (סה"ש תש"א ע' 143).

(2) אג"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"ב ע' שפב.

השמחה והגאולה לקח את כל ג' הנקודות בנוגע לעצמו; וכמו"כ צריכים יהודים שומרי תומ"צ בכלל ליקח מי"ב תמוז כל ג' נקודות-הוראות הנ"ל.

וההסברה בזה:

לכאורה מדובר אודות ג' סוגים שונים — החל מבעל השמחה והגאולה בעצמו, שכל ענין המאסר והגאולה וכו' הי' אצלו.

ואע"פ שאמר כמ"פ שהמאסר שלו לא הי' בתור איש פרטי, אלא בתור איש כללי בגלל שיטה כללית, ולכן הרי זה נוגע לכל אחד מישראל, ועד למי ש"בשם ישראל יכונה" — הרי אינו בדומה הענין כפי שהוא אצל מי שאירע הדבר (הן המאסר והן הגאולה) ב1907, לגבי אלו שהם בסוג השני — חסידי חב"ד, או הסוג השלישי — שומרי תומ"צ בכלל, ועאכו"כ בשנים ובדורות שלאח"ז.

ובכן, יש אמנם חילוקים הנ"ל; אבל ישנה גם ההתכללות (בלשון החסידות) של כל אחד מסוגים אלו עם שאר הסוגים, ואע"פ שאינו דומה ענין שהוא רק נכלל לגבי עצם הענין שזהו עיקר ענינו, ובנדו"ד: חסידי חב"ד, בעל השמחה והגאולה, ושומרי תומ"צ בכלל, מ"מ, נכלל בכל א' מהם גם שאר הסוגים.

וע"ד המדובר כמ"פ בנוגע לדין ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה", שהטעם הפנימי בזה הוא לפי שכל מצוה כלולה מכל המצוות, ונמצא, שגם בשעה שעוסק במצוה מסויימת, כלול בזה קיום שאר כל המצוות, אע"פ שבעיקרו הרי זה הקיום של מצוה מיוחדת ומסויימת.

ועד"ז מובן גם בעניננו, ובהוספה — כי, בענין הנ"ל מדובר רק אודות מצות תפילין וכיו"ב, אלא שיודעים שישנו דין נוסף ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה", בגלל שכלולים בה כל שאר המצוות; משא"כ בעניננו, יש מלכתחילה הוראה מפורשת שנאמרה בדיבור ובמילא בגילוי, שבענינו של י"ב תמוז יש ג' סוגים כו', כך, שאצל כל אחד ששייך לא' מג' סוגים הנ"ל, ישנם בגלוי גם הענינים של שאר ב' הסוגים, אלא שהעיקר בזה הוא הסוג שלו, ולאח"ז באים שאר הסוגים.

[תרפח]. תער"ב ח"ב ע' א"פ. א. סה"מ עטר"ת
ע' קנב. ע' תסג. ע' תרסט. תרפ"ה ע' קיא.
תרפ"ז ע' נ. קונטרסים ח"ב תלה, ב. תש"ה
ע' 79. ע' 107. ועוד.

4) ראה גם אג"ק שם ע' פ. וש"נ.
5) ראה גם לעיל ע' 75. וש"נ.
6) סוכה כה, סע"א. וש"נ.
7) ראה סה"מ תרנ"ה ע' לז. המשך תרס"ו
ס"ע סח [צב]. ע' רסז [שנן]. ע' תקכב

ג. וענין זה קשור גם עם פירוש רש"י על התורה בפרשה שקראו בשבת שלפנ"ז, שמיני' מתברכין כולהו יומין⁸, כולל י"ב-י"ג תמוז:

ובהקדמה — שפירוש רש"י על התורה אינו כמו משנה וגמרא שלימודם מתחיל מ"בן עשר שנים למשנה" ו"בן חמש עשרה לגמרא"⁹, שהרי פירוש רש"י אינו פירוש ע"ד ההלכה, משנה וגמרא, או ע"ד הסוד, כי אם "פשוטו של מקרא", כפי שמתחיל ללמוד "בן חמש שנים למקרא"⁹, ומזה מובן, שמיד בהתחלת לימוד המקרא ע"י בן חמש שנים, שייכים כבר לכל הענינים שמביא רש"י בפירושו על התורה.

ובכן: אחד הענינים שמביא רש"י בפרשת השבוע דמינה אזלינן הוא: "משה הוא ישראל וישראל הם משה" . שנשיא הדור הוא ככל הדור, כי הנשיא הוא הכל¹⁰, ועד כדי כך, שבתורת-אמת יכול להאמר ולהכתב בגלוי "משה" — בנוגע ל"ישראל", וכן "ישראל" — בנוגע ל"משה". וכאמור, ענין זה הוא בפשטות כל כך, עד שרש"י מביאו בפירוש פשוטו של מקרא.

כלומר: כל אחד מישראל — שהוא שומר תומ"צ, ויתירה מזה, מלא (וממולא) מצוות כרימון (כפי שנאמר אפילו על אלו שבשם "פושעי ישראל" יכונה)¹¹ — אע"פ ששייך ל"הכל", סתם יהודי, יש בו הענין של נשיא ישראל, "כי הנשיא הוא הכל".

וכמדובר פעם בארוכה¹² שעפ"ז מובן מה שמצינו שתי דרשות על הפסוק¹³ "דרך כוכב מיעקב": דרש אחד — שקאי על משיח¹⁴, ודרש אחד — שקאי על כל אחד מישראל (כפי שמצינו בבבלי ובירושלמי¹⁵ שבלעת כוכב נתפרשה בנוגע ליהודי שנקרא "כוכב"), וע"פ הכלל הידוע שכאשר לומדים שני ענינים מפסוק אחד, צריכים להיות שניהם יחד, וכמו ב"שעטנז", שכיון שג' הענינים "שוע טווי ונוז" הם בתיבה אחת, צריכים להיות כולם בבת אחת¹⁶ — הרי מובן שכן הוא גם בנוגע לב' הדרשות שבפסוק "דרך כוכב מיעקב", שקאי על משיח, וקאי על כל אחד מישראל בכל הדורות — שבכל אחד מישראל יש ניצוץ משיח¹⁷, ובמשיח יש

(14) ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. רמב"ן עה"פ.

(15) ברכות נו, ב. ירושלמי מע"ש ספ"ד.

(16) ראה נדה סא, ב. וראה גם תר"מ ח"ס ע' 87. וש"נ.

(17) מאור עינים ס"פ פינחס.

(8) זח"ב סג, ב. פח, א.

(9) אבות ספ"ה.

(10) חוקת כא, כא (וראה לקו"ש חל"ג

ס"ע 134 ואילך).

(11) עירובין יט, א. וש"נ.

(12) ראה לעיל ע' 67. וש"נ.

(13) פרשתנו (בלק) כד, יז.

ניצוץ מכל אחד מישראל, להיותו נשמה כללית של כל בני שבכל הדורות.

ועד"ז בנוגע לאתפשטותא דמשה שבכל דרא¹⁸, נשיאי ישראל שבכל דור, עד לבעל השמחה והגאולה — שישנו ענינו כפי שהוא בכל אחד מישראל שהוא ה"נשיא" שלו,

ועד שאפילו הפושעים ומורדים (ובנדוד: אלו שביצעו את המאסר עצמו) — שאודותם מבאר רבינו הזקן בתניא¹⁹ שגם הם מקבלים יניקה מראשי אלפי ישראל שנשמותיהם הם בחי' ראש ומוח כו', אלא שזהו ע"ד יניקת הצפרניים כו' — הנה גם אצלם ישנו ענינו של הנשיא,

וענין זה בא בגילוי אצלם — כידוע הסיפור²⁰ אודות המאסר של אדמו"ר האמצעי, שהמלשין עצמו התבטא ("זיך אַרויסגעכאַפּט") בקריאת שם "ראַבין", היינו, שזהו הרבי שלו, ועד"ז גם אצל בעל המאסר והגאולה²¹, שאחד מאלו שביצעו את המאסר, התבטא ("זיך אַרויסגעכאַפּט") שרצונו לשאת את ה"חבילה" שלו, כשם שזקנו (של זה שהשתתף בביצוע המאסר) נשא את ה"חבילה" של זקנו של בעל המאסר והגאולה... ואמר זאת בגלוי, היינו, שענין זה נתגלה אצלו, ובא בגילוי בעולם.

ד. וזהו גם הביאור בנוגע לענינו:

אפילו הנקודה ששייכת רק ליהודי אחד בתור יחיד, אלא שעבודתו היא עבודה כללית, כיון שתפקידו ותכלית ירידת נשמתו בעלמא דין לפעול בהפצת התורה והיהדות עבור כל בני מכל החוגים, ועד אפילו ל"אשר בשם ישראל יכונה" — הנה נקודה זו ישנה גם בכל אחד ואחד מישראל.

ובדוגמת האמור לעיל (ס"ג) בנוגע לניצוץ משיח שישנו בכל אחד מישראל, ולכן עליו נאמר "דרך כוכב מיעקב", אע"פ שלפי הפירוש הפשוט קאי על מלך בישראל, וכמובא גם ברמב"ם הל' מלכים²²: "דרך כוכב מיעקב זה דוד", וע"פ המבואר בירושלמי ובמדרשי חז"ל קאי על משיח (כנ"ל).

ומזה מובן גם בנוגע לעיקר הענין וההוראה מי"ב תמוז כפי ששייך

18) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א). 21) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 188. וראה גם 19) פ"ב. שיחת י"ב תמוז תשל"א סכ"ח (תו"מ חס"א ע' 47). וש"נ. 20) ראה בית רבי ח"ב פ"ה. וראה גם 22) הל' מלכים רפי"א. תו"מ חנ"א ע' 271. וש"נ.

לבעל השמחה והגאולה — שישנה ההוראה מסוג זה ובאופן כזה גם בהנוגע לכל אחד משאר הסוגים: חסידי חב"ד, ושומרי תומ"צ בכלל; ועד"ז מובן גם בנוגע לסוג הראשון שמזכיר בעל השמחה והגאולה: אנו חסידי חב"ד, ועד לסוג השלישי — שומרי תומ"צ בכלל.

אמנם, מצד היותם ג' סוגים שונים, הרי הם גם ג' הוראות שונות, והיינו, שכל אחד מישראל, לאיזה סוג שהוא שייך ועומד בו בגלוי באותה שעה — אם ניצוץ משיח הוא בגלוי אצלו, או שבגלוי אצלו היותו מחסידי חב"ד (אע"פ שהוא בעצמו אינו יודע עדיין מזה...), או שבגלוי אצלו היותו שומר תומ"צ בכלל — הנה בשעה זו וברגע זה ישנה ההוראה המתאימה שעליו ליקח מי"ב תמוז.

ה. וענין זה נותן לו את הכח לצאת מהמאסר הפרטי שלו:

אמרו רז"ל²³ "בכל דור ודור ובכל יום ויום חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים", והרי "מצרים" הוא השרש ומקור והתחלה לכל עניני "מאסר" ו"מיצרים" בנוגע לבנ"י, כדאיתא במדרש²⁴ ש"כל המלכיות (גלויות) נקראו ע"ש מצרים, ע"ש שהם מצירות לישראל", שזהו ענין המאסר.

וקיום ההוראה די"ב תמוז המתאימה אליו בשעה זו — נותנת לו את הכח לצאת מהמאסר שלו ולבוא למעמד ומצב של גאולה פרטית, ומגאולה פרטית לגאולה כללית.

והיינו, שכאשר כל אחד מגלה בעצמו את כל ג' הנקודות הנ"ל, אזי מצטרפים יחדיו כל בנ"י, כל ניצוצי משיח, וממשיכים את משיח כפשוטו — "מלך מבית דוד הוגה בתורה כו", ש"יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה'" וינצח ויבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל²⁵, בקרוב ממש, ובשמחה ובטוב לבב.

* * *

ו. בנוגע לכל הוראה — העיקר הוא ה"בכך" בהנוגע למעשה. ולכן מצינו בגמרא שתמיד שואלים "מאי בינייהו" או "למאי נפקא מינה" וכיו"ב, כי ה"בחינה" על ההתבוננות וההעמקה בשכל היא — כשמגיעים לתכליתו של הענין עד להוראה ברורה בהנוגע לפועל, שלכן צריך לברר

24) ב"ר פט"ז, ד.

25) רמב"ם שם ספ"א.

23) תניא רפמ"ז — מפסחים קטז, ב

(במשנה).

בנוגע לפלוגתא וחילוקי סברות למאי נפק"מ ומאי בינייהו בסופו של דבר.

ועד"ז בנוגע להאמור לעיל אודות ההוראה מענינו של י"ב תמוז ביחס לבעל השמחה והגאולה, שזהו יום ירידת נשמתו בגופו בעלמא דין כו' — יש לבאר "למאי נפק"מ" ענין זה, ששייך לנשיא בישראל, בנוגע אלינו.

ז. ובהקדמה — שהיכולת והאפשרות לכך היא בגלל היותו נשיא הדור, וכיון ש"הנשיא הוא הכל", הרי הוא נמצא בכאו"א מאנשי דורו (כנ"ל ס"ג).

ויש להוסיף, שזהו בדוגמת ענינו של מלך ע"פ תורה, כמדובר כמ"פ בארוכה²⁶ שמציאותו של המלך היא המציאות של כל המדינה וכל הנמצאים בה — כמובן מדבר פלא שמצינו בנוגע ליחס של המלך עם אנשי מדינתו:

כתיב²⁷ "ושפטו העדה גו' והצילו העדה", והיינו, שבכל ענין שנוגע להעדר החיים מוכרחת להיות האפשרות ד"הצילו העדה". ועד כדי כך, שכאשר סנהדרין פוסקת דין בנוגע לפועל להיפך החיים, אפילו "אחד בשבוע" (ויש דעה "אחד לשבעים שנה"), הרי זה חסרון בסנהדרין ש"נקראת חובלנית"²⁸.

אמנם, בנוגע למלך עם אנשי מדינתו, הרי זה להיפך עד קצה האחרון — שהמורד במלך, ללא נפק"מ באיזה ענין, אפילו "מאן דמחוי במחוג קמי מלכא"²⁹, אזי ענשו היפך החיים!

ונתבאר בזה, שמלך אמיתי, הנה מציאותו היא המציאות של כל אנשי מדינתו, ולכן, המורד במלך, באיזה ענין שיהי', מתבטלת מציאותו ("ער ווערט אויס מציאות"), ובמילא ענשו היפך החיים.

ובדוגמת המבואר ע"פ קבלה, שספירת המלכות מהוה ומחי' ומקיימת את כל המציאות, ובלשון הכתוב³⁰: "מלכותך מלכות כל עולמים", והיינו, שהתהוות כל העולמות היא מזה שעלה ברצונו של הקב"ה "אנא אמלוך"³¹, וא"כ מובן שאם שוללים ח"ו מלכותו ית', אזי מתבטלת כל המציאות, כיון שענינה של כל המציאות הו"ע מלכותו ית'.

(30) תהלים קמה, יג.

(26) ראה תר"מ ח"ס ע' 94. וש"נ.

(31) ראה לקו"ת נשא כ, ד. כא, סע"ד.

(27) מסעי לה, כד"כה.

נצבים נא, ב. ובכ"מ.

(28) מכות ז, א (במשנה).

(29) חגיגה ה, ב.

ועד"ז ב"מלכותא דארעא" שהיא "כעין מלכותא דרקיעא"³² — היחס של המלך (מלך ע"פ תורה) עם אנשי מדינתו.

ומזה מובן גם בנוגע ל"הנשיא הוא הכל" — שהנשיא הוא לא רק ה"ראש" או ה"לב"³³ של כל אנשי דורו, אלא הוא "הכל": כל המציאות של אנשי דורו.

וכיון שכל מציאותם של אנשי הדור היא המציאות של הנשיא, הרי מובן, שיש ביכלתם להיות "שלוחים" למלא את תפקידו של הנשיא — אם הם עומדים בתנועה של ביטול דקבלת מלכותו (מציאותו) כדבעי,

כידוע³⁴ שיש ג' אופנים-הסברות בענין "שלוחו של אדם כמותו"³⁵ — אם רק העשי' של השליח מתייחסת (לא לשליח אלא) אל המשלח, או שכח העשי' של השליח הוא של המשלח (ובדרך ממילא העשי' היא של המשלח), ועד לנקודה העליונה שבזה — שכיון שנעשה "שליח", שוב אינו מציאות בפני עצמו, אלא כל מציאותו היא מציאות המשלח (ובדרך ממילא כח העשי' שלו הוא כח המשלח, ועאכו"כ שהעשי' הפרטית היא של המשלח, אבל זה בא בדרך ממילא בגלל ש"שלוחו של אדם כמותו", שמציאותו של השליח נעשית "כמותו" — מציאות המשלח).

וע"ד הענין ד"מאן דמחוי במחוג קמי מלכא כו", שמרידה במלך — ללא נפק"מ אם זה דבר גדול או דבר קטן, אפילו תנועה בעלמא, "מחוי במחוג" — כיון שמבטלת את מרות המלך, הנה בדרך ממילא מתבטל מציאותו; ועד"ז בנוגע לנשיא ואנשי דורו — כיון שנעשה "שליח", הרי מובן שביכלתו לעשות כל מה שנשיא צריך לעשות, אבל עשייתו אינה עשי' של דבר נפרד, אפילו לא בתור "שליח", כמו בב' ההסברות התחתונות הנ"ל, אלא עשייתו היא מצד הענין ש"הנשיא הוא הכל", והכל הוא הנשיא, "משה הוא ישראל וישראל הם משה".

ח. ויש לבאר תחילה אופן עבודתו של נשיא הדור, ומזה יובן גם ההוראה בפועל בנוגע לכאו"א:

דובר כמ"פ³⁶ בנוגע לבעל השמחה והגאולה, שראו אצלו כו"כ ענינים, ולכן נאמרו עליו כו"כ תוארים, וכולהו איתנהו ביי. ובכללות — שכשם שדאג לאנשי דורו בנוגע לצרכיהם הרוחניים, כמו"כ דאג בנוגע

(תו"מ חנ"ג ריש ע' 211). וש"נ.

(32) ברכות נח, א.

(35) ברכות לז, ב (במשנה). וש"נ.

(33) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו.

(36) ראה גם תו"מ ח"א ע' 117. וש"נ.

(34) ראה שיחת י"ב תמוז תשכ"ח סט"ז

לצרכיהם הגשמיים³⁷. ובאופן שלא המתין עד שיבואו בדרישה ובקשה שפלוני בן פלוני זקוק לעזר, אלא הוא עצמו התעניין אם ישנו יהודי אחד בכל דורו שחסר אצלו ברוחניות או בגשמיות.

וכמודגש גם בענין המאסר, כידוע שב"אשמה" היו ב' הענינים — שמתעסק בהפצת היהדות (נגד החוק — לפי טענתם), ענינים רוחניים, וביחד עם זה, מקבל כספים מחוץ למדינה ומנצל אותם לארגן קבוצות שיוכלו לעבוד ולהשיג פרנסה גשמית ביחד עם שמירת שבת ויו"ט באגודה שיתופית ("אַרטעל") וכו', כידוע לאלו שיודעים דברי הימים ההם; ובכללות — שהשתדל לספק את הצרכים הרוחניים ביחד עם הצרכים הגשמיים.

וזה הי' אחד היסודות בפעולות של בעל השמחה והגאולה — שכאשר נודע לו אודות מציאות של ישוב של בני" במדינה ההיא, התחיל מיד להתעניין במצב הפרנסה כפשוטה, ובפרט לאחרי שהיו המהפיכות והמהומות והבלבולים וכו', וביחד עם זה התעניין גם בנוגע ל"חדר", בית-כנסת ובית-מדרש, מקוה טהרה, כשרות וכו"ב.

וכך הי' הסדר החל מהבעש"ט — כידוע גם מהרשימות של בעל השמחה והגאולה³⁸, שפעולותיו של הבעש"ט התחילו מעזר וסיוע לבני" בגשמיות, ועי"ז הי' נקל יותר לעזור ולסייע להם גם ברוחניות,

— אבל, הכוונה בעזר בגשמיות היתה לא רק כדי לעזור להם ברוחניות, אלא העזר בגשמיות הוא ענין בפני עצמו, ויש בזה ענין נוסף, שע"ז יהי' נקל יותר לעזור להם גם ברוחניות —

ובאופן כזה היתה כללות ההנהגה של הנשיאים, תלמידי הבעש"ט, ונשיאי חב"ד בדורותם, עד לבעל השמחה והגאולה, כמדובר כמ"פ באריכות בזה.

ט. וזהו סימן של "רועה נאמן", "רעיא מהימנא":

ובהקדים — שיש כמה ענינים שבהם עוזרים ליהודי נוסף, ובכך, יש מי שענינו לעזור ברוחניות, ויש מי שענינו לעזור בגשמיות;

אבל החידוש בנוגע ל"נשיא" — וכיון ש"הנשיא הוא הכל", נדרש הדבר מכל אחד מישראל — שעוזר ומסייע לבני" הן ברוחניות והן בגשמיות; הסימן של "רועה נאמן" הוא — שדואג בבת אחת עבור

(37) ראה גם תר"מ חל"ג ס"ע 20. וש"נ. (38) ראה "התמים" ח"ב ע' מד. וראה גם תר"מ חנ"א ע' 302. וש"נ.

הנשמה ועבור הגוף. ועוד זאת, שאינו ממתין עד שיבואו אליו לבקש כו', אלא הוא בעצמו מתחיל לחקור ולדרוש בידעו אודות מציאותו של פלוני, מה ביכלתו לעשות שמציאות זו תהי' בשלימותה, וגם תבוא לשלימות נעלית יותר.

וכמדובר כמ"פ³⁹ שכל הענינים נרמזים (ועד שנמצאים בפירוש) בנגלה דתורה:

מצינו בנוגע למשה רבינו, רועה נאמן הראשון, שלכתחילה הי' הסדר שבזכותו ירד המן, ואילו באר המים היתה בזכותה של מרים, וענני הכבוד היו בזכותו של אהרן; ולאחרי מיתת מרים ואהרן "חזרו שניהם (הבאר וענני הכבוד) בזכות משה", ולכן נאמר בנוגע למיתת משה (שאז "נסתלקו כולן") "ואכחד את שלשת הרעים בירח אחד"⁴⁰, דלכאורה: "וכי בירח אחד מתו, והלא מרים מתה בניסן, ואהרן באב ומשה באדר, אלא מלמד שנתבטלו שלש מתנות טובות שנתנו על ידן ונסתלקו כולן בירח אחד"⁴¹.

כלומר: הסיבה לכך שלפנ"ז הי' רק המן בזכותו של משה היא — בגלל שכבר היו הבאר וענני הכבוד מן המוכן בזכות מרים ואהרן; אבל כשנתבטלה הבאר במיתת מרים, לא טען משה שענין הבאר אינו שייך אליו, והראי', שבמשך ל"ט-מ' שנה היתה הבאר בזכותה של מרים, וא"כ מה רוצים ממנו... אלא להיותו "רועה נאמן", הנה מיד חזרה הבאר בזכותו. ועד"ז בנוגע לענני הכבוד.

ומזה מוכח מהו ענינו של רועה נאמן — שכל זמן שצרכי בני" מסופקים כבר, מה טוב, אבל כשנחסר בזה, הנה למרות שבמשך ארבעים שנה היתה הבאר בזכותה של מרים וענני הכבוד בזכותו של אהרן, הנה מיד כשנודע למשה שחסרו, נכנס הוא במקומם, וחוזרים בזכותו. וזוהי הוראה לרועה נאמן בכל דור ודור.

י. ומזה מובן גם בנוגע לכאו"א שנודע להם המבואר ברשימה הנ"ל אודות ענינו של י"ב תמוז בנוגע לבעל השמחה והגאולה, שזהו "יום ירידת נשמתו בגופו בעלמא דיין" כדי למלא את הכוונה העליונה כו' — שכיון ש"הנשיא הוא הכל", הרי זה שייך גם אליו: לכאורה יכול לחשוב לעצמו: מה אני ומי אני, וישנם גדולים וטובים ממנו, או שהוא עסוק בענינים גדולים יותר וכו' וכו'.

41) תענית ט, א.

39) ראה גם לעיל ס"ע 362. וש"נ.

40) זכרי' יא, ח.

הנה על זה אומרים לו, שיש בו ניצוץ מאותו יהודי שלא המתין עד שיבואו אליו בבקשת עזר וסיוע, אלא הוא בעצמו התבונן והתעניין וחקר אם ישנו יהודי (או ישוב של יהודים) בקצוי תבל שיכולים לעזור לו, ועשה זאת מבלי להתחשב בסכנות וכו', בהכירו בכך שזהו התפקיד של ירידת נשמתו בעלמא דיין.

ולכן, כאשר פוגש יהודי — אפילו אם זוהי הפעם הראשונה שפוגש בו, ואפילו אם לא פגש בו בגופו, אלא רק נודע לו אודות מציאותו — הנה לכל לראש עליו לדעת שאין זה "מקרה נקרה" ח"ו, אלא זהו בודאי בהשגחה פרטית, ובשמים: יכולה להיות לו תועלת מיהודי הנ"ל, ומסתמא יכול גם הוא לעזור לו — שהרי סדר הבריאה נקבע באופן שהמקבל לא יהי רק מקבל, והמשפיע והנותן לא יהי רק משפיע ונותן, עשיר בלבד, ועני בלבד, אלא בלשון חז"ל⁴²: "יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב"; וכמו בצדקה כפשוטה, כך גם בצדקה ברוחניות.

ולכן נדרש ממנו לעזור לו הן ברוחניות והן בגשמיות; ולא להמתין עד שפלוגי יבקש ממנו, שאז ניתוסף גם הציווי ד"לא תקפוץ גו"⁴³, אלא ישנו ציווי שמעיקרא עליו להשתדל לקיים מצות הצדקה, ובלשון השו"ע: "כל אדם חייב ליתן צדקה אפילו עני כו"⁴⁴, ולא רק "שלא ימנע אדם עצמו פחות משלישית השקל לשנה"⁴⁵, אלא כיון שהגיעה אליו ידיעה אודות יהודי נוסף, עליו מיד להתחיל להתעניין אם ביכלתו לעזור לו ברוחניות או בגשמיות או בשניהם.

ועליו לעשות זאת לא בתור הידור מצוה, בתור הוספה וכו', אלא להחשיב זאת כחלק מתפקיד ירידת נשמתו בעלמא דיין (אע"פ שיתכן שיש לו תפקיד אחר), שמוסיף בכללות התפקיד.

יא. זאת ועוד:

כיון שכל זה נעשה בכחו של הנשיא, בכח המשלח (אף שהפעולה בזה צריכה להעשות על ידו, ע"י רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו) — הרי זה נעשה באופן הפעולה של מלך, ש"אמר מלכא עקר טורא"⁴⁶, והיינו, שאינו צריך להטריח את עצמו בגשמיות, ועאכו"כ שאין צורך ביגיעה,

(45) שם סרמ"ט ס"ב.

(46) ראה ב"ב ג, ב.

(42) ויק"ר פל"ד, ח.

(43) פ' ראה טו, ז.

(44) יו"ד ר"ס רמח.

אלא די בכך ש"אמר מלכא", לפעול אפילו ענין שהוא היפך הטבע —
 "עקר טורא",

הן "עקר טורא" כפשוטו בגשמיות — להסיר את כל הענינים
 המעכבים שלא יוכל להגיע ליהודי הנ"ל, או שלא יוכל להביא אליו את
 העזר והסיוע,

והן (ועאכו"כ) ע"פ המבואר בספרי מוסר⁴⁷ ש"עקר טורא" קאי על
 היצה"ר שעליו אמרו⁴⁸ "צדיקים נדמה להם כהר" — כיון ש"אמר
 מלכא", שזהו הניצוץ שבו, "חלק אלקה ממעל ממש"⁴⁹, מ"מלכותך
 מלכות כל עולמים", ולכן נעשה גם הוא "מאן מלכא רבנן"⁵⁰, וע"י
 אמירת ("אמר") התורה שנקראת "תבלין" ליצה"ר⁵¹, נעקר היצה"ר
 "שנדמה להם כהר" ("עקר טורא"), ומתבטלים כל המניעות והעיכובים,
 וממלא את שליחות נשמתו בעלמא דין, מתוך שמחה וטוב לבב,
 ובהצלחה רבה ומופלגה.

* * *

יב. עד"ז גם בנוגע לסוג של "שומרי תורה ומצוות בכלל" —
 שההוראה בזה שייכת גם לשאר הסוגים הנ"ל:

גם מי שבדרגא וחוג שלו הוא במעמד ומצב של "נשיא", כמו כל
 בעל במשפחתו, כלשון הכתוב⁵²: "כל איש שורר בביתו", ועד"ז באופן
 רחב יותר: מנהיג בעדתו, רב בקהילה, בעיר או במדינה וכו' — אין לו
 לשכוח שיש אצלו גם הענין של "שומר תומ"צ בכלל".

והענין בזה — שיש מקום לחשוש שמצד הטירדא בעניני הכלל,
 שוכחים על עניני הפרט. ובלשון הידוע — שמצד ההתעסקות בלהט
 בנוגע ל"כלל ישראל", שוכחים על "ר' ישראל" — יהודי אחד פרטי;
 וכתוצאה מזה — "מדה כנגד מדה" — שוכח על עצמו!...

טענתו היא, שכיון שיש לו תפקיד נעלה וגדול, להדריך את
 המשפחה שלו, הקהילה שלו, העיר והמדינה כו' — איך יכולים לדרוש
 ממנו ליטול מזמנו, שקדוש עבור כלל ישראל, כדי להתעסק עם יהודי
 אחד בתור איש פרטי, בנוגע לצרכיו הגשמיים או הרוחניים (כנ"ל), וזאת

(47) ראה גם תר"מ חל"ג ע' 204. וש"נ.

(48) סוכה נב, א.

(49) קידושין ל, ב. וש"נ.

(50) אסתר א, כב.

(50) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב
 (ברע"מ).

— לא בגלל שהוא המדריך שלו, אלא מצד "ואהבת לרעך כמוך"⁵³, שלכן מיצר בצרת רעהו, ומרגיש שחסר לו!

הנהגה כזו — חושב הוא — שייכת לאיש פרטי, שכשם שחושב על עצמו בתור פרט, מוטל עליו החיוב לחשוב ולדאוג לעוד יהודי פרטי; אבל מי שעוסק בצרכי הכלל, ועד שהוא ה"נשיא" בחוג מסויים, בעיר והמדינה, ש"הנשיא הוא הכלל" — עליו להתעסק בצרכי הכלל.

ולדוגמא: התפקיד שלו — לספק מן, מים וענני הכבוד בכללות; אבל להתאים זאת לכל אחד לפי ענינו — מהפחותים שבהם, שעליהם נאמר⁵⁴ "טחנו בריחים או דכו במדוכה", ועד לאלו שקיבלו את המן ללא טירחא, ועד לאלו ש"ירדו להם .. אבנים טובות ומרגליות עם המן" (כדאיתא בגמרא במסכת יומא⁵⁵) — אין זה התפקיד שלו; די בכך שעל ידו יורד המן לכלל ישראל, ואח"כ ילך כל אחד וילקט את ה"עומר" שלו.

ועד"ז בנוגע למים מבארה של מרים — שהוא מכין להם את באר המים, ולאחרי כן "כל נשיא ונשיא .. נוטל מקלו ומושך אצל דגלו ומחנהו ומי הבאר נמשכין .. ובאין לפני חניית כל שבט ושבט"⁵⁶.

ועד"ז בנוגע לענני הכבוד, שהיו מגהצים בגדיהם ומגינים עליהם מנחשים ועקרבים⁵⁷ — שהוא מעמיד זאת בכללות;

אבל להתבונן בצערו של איש פרטי מישראל — אין זה ענינו; הוא ה"נשיא" בישראל, או מ"חסידי חב"ד", שמונחים בענינים שכליים, ואין לו עסק עם ענינים שלמטה מעשרה טפחים, ועאכו"כ שאין לו עסק עם ג' טפחים ש"ככלבוד דמי"⁵⁸, כמו קרקע, שאין למטה מזה.

ועל זה אומרים לו, שגם אליו נוגעת ההוראה ששייכת לסוג של "שומרי תומ"צ בכלל":

יכול אמנם להיות שהוא אכן צודק שתפקידו העיקרי הוא להיות ה"נשיא" במשפחה, בחוג, בעיר ובמדינה שלו, אבל, ביחד עם זה, מוטל עליו חוב קדוש כמו על כל "שומרי תומ"צ בכלל" — שענינם הוא לקבוע עתים לתורה כל חד וחד לפום שיעורא דילי, כמבואר בהל' תלמוד תורה (ועד"ז בנוגע לקיום המצוות שרובם שייכים לכא"א) — להתעסק גם עם ענינים פרטיים של אנשים פרטיים, כמו החוב שנוגע לכללות ירידת נשמתו בעלמא דין להיות מנהיג ומדריך רוחני של רבים מישראל.

56) פרש"י חוקת כא, כ.

57) פרש"י בהעלותך י"ד, לד. עקב ח, ד.

58) ברכות כה, ב. ועוד.

53) קדושים יט, יח.

54) בהעלותך יא, ח.

55) עה, א.

יג. ומצינו זאת גם בנוגע למשה רבינו — כאמור לעיל (ס"ט) שכל ענין ישנו גם בנגלה דתורה⁵⁹:

הבחינה וההוכחה לכך שמשה ראוי להיות רועה ישראל (נוסף על מ"ש⁵⁹ "ומשה הי' רועה", ש"הי' מתוקן לכך"⁶⁰) מאופן הנהגתו כשהי' רועה צאן יתרו — לא היתה רק מזה ש"הי' מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינוני, ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה"⁶¹; הבחינה האחרונה היתה מזה ש"ברח ממנו גדי (אחד) ורץ אחריו .. הרכיבו על כתיפו וכי"⁶¹.

ולכאורה: מדוע לא מספיקה הבחינה הכללית שהעמיד את הקטנים לחוד, הזקנים לחוד והבחורים לחוד?

אך הענין בזה — שזוהי דאגה עבור הכלל, ולכן עדיין אין הוכחה שזהו "רועה נאמן", "רעיא מהימנא"; הבחינה האחרונה היא — כשיש גדי אחד שבורח, והוא מניח את כל העדר ורץ אחריו, ואז יודעים ש"משה הי' רועה".

וזהו גם תוכן הדברים האמורים לעיל — באותיות אחרות — שגם מי שהוא נשיא ומנהיג בחוג שלו, שייכת אליו ההוראה שנאמרה ל"שומרי תומ"צ בכלל" — לאו דוקא סוגים נעלים, שהרי הקב"ה נתן התורה ומצוותי' לכל אחד מישראל, כולל גם כל הגרים כהלכה עד סוף כל הדורות (כדאיתא בפרדר"א⁶² שגם נשמותיהם עמדו במעמד הר סיני) — לדאוג לאיש פרטי, גדי אחד, שכאשר רואה שנחסר מעדרו, עליו לחקור ולדרוש היכן נמצא, ולמה ברח, ואיך יוכל להחזירו ולמלא צרכיו הרוחניים והגשמיים גם יחד.

יד. ויש להוסיף ולפרש בדרך אפשר דיוק הלשון בנוגע ל"שומרי תורה ומצוות בכלל" — ש"ב תמוז הוא יום הנצחון שבו ניצח אור העבודה של הרבצת תורה את החושך של מנגדי התורה ודת ישראל:

הלשון "עבודה" בלשון הקודש — בניגוד לעשי', מלאכה וכיו"ב — מורה על ענין של יגיעה, שזהו ענין קשה, ובעיקר — מצד העדר הרגילות, כדברי הגמרא⁶³ בנוגע ל"עבודת פרך", "שהיו מחליפין ..

(באבער) עח הערה קנב (בנוגע למשה).

(62) פמ"א.

(63) סוטה יא, ריש ע"ב ובפרש"י.

(59) שמות ג, א.

(60) שמור"ר פ"ב, ד.

(61) שמור"ר שם, ב. וראה מדרש תהלים

מלאכת נשים לאנשים" (אף שמלאכת נשים קלה יותר), "וזו היא קשה שלא היו רגילים בכך".

ובלשון רבינו הזקן⁶⁴: "עבודה מלשון עורות עבודים" — שנקט דוגמא מ"עורות עבודים" דוקא, לפי שזוהי מלאכה קשה, ועוד זאת, שזוהי מלאכה שהיא בסתירה למעמדו ומצבו הרוחני, שהרי "הגרדיים .. והבורסקי (מעבד עורות) אין מעמידים מהם .. מלך .. משום דזיל אומנותיהו"⁶⁵, והיינו, שאפילו לאחר זמן אינו יכול להתמנות למלך, בגלל שלפנ"ז התעסק בעיבוד עורות, כך, שעיבוד עורות היא בסתירה לענין של מלוכה ושררה כו'.

וכיון שכן, הרי ענין ה"עבודה" (לא רק מלאכה, אלא באופן של עבודה), מלשון עיבוד עורות, הוא לכאורה היפך ענינו של "נשיא", במכ"ש ממי ש"נתמנה פרנס על הציבור" ש"אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה"⁶⁶.

ועל זה באה ההדגשה שלא די בהרבצת תורה סתם, אלא יש צורך ב"עבודה של הרבצת תורה":

הרבצת תורה יכולה להיות באופן שיורד ממדריגתו ששייך ללימוד ענינים נעלים, כדי ללמוד עם תלמיד קטן שאינו בערכו; אבל עדיין אין זו "עבודה של הרבצת תורה".

אבל ישנו ענין נעלה יותר⁶⁷ — כדברי הגמרא⁶⁸ "כמה גדולים מעשי חייא", שלא זו בלבד שלמד עם תלמידים ("מתניתא דרבי חייא ורבי אושעיא", שמכל הברייתות הרי הם המדוייקות כו'⁶⁹), אלא יתירה מזה, שהוא בעצמו הלך לצוד צביים, ועיבד עורותיהם, וכתב עליהם חמשה חומשי תורה וששה סדרי משנה וכו', ועל זה אמר רבי "כמה גדולים מעשי חייא" — לא לימוד חייא, שזהו"ע הרבצת תורה סתם, אלא מעשי חייא דוקא, שזהו"ע "עבודה של הרבצת תורה".

וביחד עם זה דרושה ההבהרה שצ"ל "אור העבודה" — שה"עבודה" תהי' חדורה ב"אור"⁷⁰:

יכולים להתעסק בענינים של מעשה, ולשכוח על ה"אור" שבזה.

64 תו"א שמות נא, ג. וראה שם משפטים עו, א.ג. ובכ"מ.
 65 קידושין פב, סע"א.
 66 שם ע, א.
 67 ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 385. ועוד.
 68 כתובות קג, ב. ב"מ פה, ב.
 69 ראה חולין קמא, סע"א ואילך ובפרש"י.
 70 ראה גם תו"מ חל"ד ע' 96. ועוד.

ומובן, שאף שישנו אמנם המעשה בפועל, מ"מ, צ"ל גם ענין האור — שהרי צריכים להאיר את חושך הגלות (עוד לפני ביאת משיח) עד כמה שאפשרי.

וללא ענין האור הרי זה בדוגמת תפלה בלא כוונה, שאף שקיים את המצוה [שהרי מלבד פסוק ראשון דק"ש וברכה ראשונה דשמו"ע, יצא י"ח גם אם לא כיון, ובפרט בדורותינו אלו, כמבואר בשו"ע⁷¹], הרי יש לו רק את גוף המצוה, ללא נשמת המצוה⁷²; והרי הכוונה היא שתהי' תפלה עם נשמה ("א לעבעדיקע תפלה").

ובפרט כשיש התנגדות מיוחדת, וצריכים לנצח את החושך של מנגדי התורה ודת ישראל — הרי בודאי שיש צורך ב"אור העבודה של הרבצת התורה".

וזהו גם הדיוק ד"הרבצת תורה"⁷³ — מלשון תרביצא (שהובא בגמרא במקומות ספורים), שהו"ע של ישיבה⁷⁴, וביחד עם זה ישנו גם הפירוש השני שהוא מלשון "גן"⁷⁵, שהו"ע של תענוג ועונג, בדוגמת ב' הענינים ד"אור העבודה".

טו. וזוהי ההוראה השני' לכל מי שהוא נשיא בחוגו (בדוגמת נשיא בדורו) — שכשם שדואג ל"כלל ישראל" (כיון שמינוהו על זה), הנה ביחד עם זה צריך לדאוג ל"ר' ישראל", ליהודי מסויים בתור איש פרטי, בנוגע לצרכיו הפרטיים; ולעשות זאת באופן של "עבודה", מתוך יגיעה ושינוי הרגילות כו', וגם באופן של אור וחיות — "אור העבודה".

וע"ד המבואר בענין "צדקה תרומם גוי"⁷⁶, שנתנית הצדקה מממונו פועלת רוממות בנותן הצדקה, וכדברי רבינו הזקן⁷⁷ שנתנית הצדקה פועלת זיכוך במוח ולב, ש"נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה", וכפי שמבאר ה"צ"⁷⁸ שאין זה בדרך גוזמא כו' — הנה כן הוא גם בנדו"ד, שעבודה זו שמתעסק עם איש פרטי, תועיל ותפעל שתהי' לו הצלחה רבה ומופלגה בעבודה הכללית בתור מנהיג בחוגו, בעירו ובמדינתו, ועד — אלף פעמים ככה.

71) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסק"א. המדרש שמרביצים בו התורה). ראה מנחות פב, ב ובפרש"י (בית ושי"נ).

72) ראה ל"ת להאריז"ל ר"פ עקב. של"ה

מס' תמיד עמוד התפלה ענין חנוכה (רמט,

סע"ב).

77) תו"א בראשית א, ב.

78) ראה אוה"ת בראשית (כרך ו) תתרכו,

ב.

73) ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ד

סי"ח (תו"מ ח"מ ע' 213). ושי"נ.

וזכות הרבים מסייעתו, והולך ומוסיף ואור, ועד שע"י "ברבים היו עמדי" ה"ה פועל הענין ד"פדה בשלום נפשי" 79 — פדיית האיש פרטי, ופדיית דוד מלך ישראל, ש"דוד עבדי נשיא להם לעולם" 80, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

טז. ועד"ז היא גם ההוראה בנוגע לסוג הראשון שנזכר בשיחה הנ"ל — "חסידי חב"ד":

חסידי חב"ד הם אלו שעוסקים באור פנימי ועצמי של חסידות חב"ד — פנימיות התורה, שזהו ה"מאור שבתורה" (כידוע ומובא בכ"מ מקרבן העדה לירושלמי⁸¹); והרי כללות התורה היא "דיפתראות ופינקסאות" של כל סדר ההשתלשלות, כדאיתא בב"ר בתחלתו: "ואהי' אצלו אמון" 82. . (א"ת) אמון (אלא) אומן, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין. . מדעת אומן. . דיפתראות ופינקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים היאך הוא עושה פשפשין, כך הי' הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם," "אסתכל באורייתא וברא עלמא" 83.

וא"כ, כשעוסקים בפנימיות התורה, חסידות חב"ד, ובאופן שישנה התגלות האור פנימי ועצמי שניצח את חושך המנגדים כו' — יכולים לחשוב שלא נוגע להתעסק עם הדור בתור כלל, או עם אחד מישראל בתור פרט; כאשר הוא ממשיך את האור של פנימיות התורה בפנימיות נשמתו — הרי זה יגיע בדרך ממילא לכל הדור, ולכל איש פרטי.

ועל זה באה ההוראה, שביחד עם התעסקותו באור פנימי ועצמי של חסידות חב"ד, צריך להתעסק גם עם צרכי הציבור והפרט.

יז. והענין בזה:

איתא בגמרא במסכת יבמות⁸⁴: "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו", אלא צ"ל תורה וגמילות חסדים (כמבואר בכ"מ⁸⁵ בנוגע למארז"ל זה).

ועד שאפילו בנוגע לרשב"י ש"תורתו אומנתו" 86, איתא בירושלמי⁸⁷:

(84) קט, ב.	(79) תהלים נה, יט.
(85) ראה תו"מ חנ"ד ע' 326 הערה 32.	(80) יחזקאל לו, כה.
רש"נ.	(81) חגיגה פ"א ה"ז.
(86) שבת יא, א.	(82) משלי ח, ל.
(87) ברכות ושבת פ"א סה"ב.	(83) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

"ולא מודי ר' שמעון בן יוחי שמפסיקין לעשות סוכה ולעשות לולב" (בתמי'), והיינו, שזהו דבר הפשוט ללא צורך בראי, שגם בנוגע לרשב"י שעסקו הי' בחכמה בינה ודעת, שהו"ע התורה, לא יתכן קס"ד שלא התעסק בעשיית סוכה ועשיית לולב.

וכמדובר פעם שיש בזה דיוק וחידוש⁸⁸ — שלא זו בלבד שהפסיק לקיים מצות סוכה ולולב, "לישב בסוכה וליטול לולב" (כהלשון בכ"מ⁸⁹), אלא הפסיק גם "לעשות סוכה ולעשות לולב", היינו, שהתעסק בעצמו גם בעשיית הסוכה ועשיית (איגוד) הלולב, אע"פ שזוהי רק התחלת ההכנה לקיום המצוה.

ובזה גופא החידוש הוא⁹⁰ שרשב"י הפסיק לא רק "לעשות סוכה", שבה (יש חידוש לגבי שאר מצוות ש) נאמר⁹¹ "חג הסוכות תעשה לך", — ועד שמצינו סברא בדברי האחרונים⁹² שאפילו אם אינו יושב אח"כ בסוכה זו, הנה ע"י עצם עשיית הסוכה קיים מצות "חג הסוכות תעשה לך" (לא רק בתור הכנה לשיבת חבירו בסוכה) — אלא הפסיק גם "לעשות לולב", אע"פ שבלולב נאמר לכתחילה "ולקחתם לכם"⁹³, ולא נזכר לשון עשי, אלא שהתחלה בזה היא ע"י העשי' שבדבר.

ואף שיש לומר שהירושלמי אזיל לשיטתי' בנוגע לברכת המצוות שנוסח הברכה הוא "לעשות סוכה", "לעשות לולב"⁹⁴ (כמובא בתוס' במסכת מנחות⁹⁵), כיון שזוהי התחלת המצוה, ואילו הבבלי אינו סובר כן, וכהפס"ד בש"ס שלנו⁹⁶ שמברכים "לישב בסוכה" ו"על נטילת לולב" — הרי הפלוגתא (אם התחלת המצוה נחשבת כבר למצוה עצמה) היא רק בנוגע לנוסח הברכה, אבל בנוגע למ"ש הירושלמי בפשיטות "ולא מודי ר' שמעון בן יוחי שמפסיקין לעשות סוכה ולעשות לולב" (בתמי'), גם הבבלי לא פליג על זה, שהרי "אפושי מחלוקת לא מפשינן"⁹⁷, ובפרט

(92) ראה נפש חי' (להר"ר מרגליות) לאר"ח סתרכ"ה. וראה גם תו"מ חני"ח ע' 134 ואילך. וש"נ.

(93) אמור כג, מ.

(94) ירושלמי ברכות פ"ט ה"ג.

(95) מב, ב — ד"ה ואילו (ושם: "וחולק על הש"ס שלנו").

(96) סוכה שם.

(97) נסמן בלקו"ש ח"ח ס"ע 408.

(88) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 180 בשוה"ג הב'. ח"י"ז ע' 56 הערה *40. חכ"ה ע' 291 הערה 45. וש"נ.

(89) ראה פרש"י סוכה מו, א (ד"ה מצות הרבה). טושו"ע יו"ד רסרט"ו. שו"ת הרמב"ם (פאר הדור סנ"א). הובא בשו"ת מהר"ם אלשקר ס"ח. ועוד.

(90) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 267 הערה

10. וש"נ.

(91) פ' ראה טז, יג.

בענין של מציאות⁹⁸, שזהו מ"ש בירושלמי שהמציאות היא שרשב"י התעסק בעשיית סוכה ועשיית לולב.

יח. ומזה מובן, שאפילו אלו שענינם הוא חכמה בינה ודעת כפשוטם, ובאופן ש"תורתם אומנותם", ועד לאלו שמונחים בתורת חסידות חב"ד ובהפצתה (שאודותם מדובר בשיחה הנ"ל) — צריכים הם להתעסק גם עם עשי' בפועל, הרבצת תורה, ולעשות זאת באופן של "עבודה" ובאופן של "אור" ("אור העבודה של הרבצת תורה").

ועדיין יכול לחשוב, שיעסוק בזה רק בנוגע לאיש פרטי וצורך פרטי, שבזה לא תהי' לו טירדא רבה, אבל לא בנוגע לענין ששייך לכלל, צרכי ציבור, להיות נשיא ומנהיג בעדתו ובעירו ובמדינתו, דכיון שאיתא בגמרא⁹⁹ "הטל עליהם צרכי ציבור והם כלים מאליהם", הרי אינו יכול להרשות זאת לעצמו!...

ועל זה אומרים לו, שצריך להתעסק ולדאוג הן עבור צרכי הפרט והן עבור צרכי הכלל, מבלי לעשות חשבון אם "כלים מאליהם" אם לאו; כיון שישנו ענין שהוא צורך הציבור, והגיעה אליו הידיעה אודות ענין זה — עליו להתעסק בזה.

יט. ומכאן באים גם בנוגע לגזירה האיומה שעומדת על סדר היום — וכמדובר כמ"פ ובפרט לאחרונה¹⁰⁰, שכיון שעתה הרי זה ענין שהזמן גרמא, הנה כאשר יהודים מתאספים יחדיו (באיזו הזדמנות שתהי'), צריכים להשמיע קולם ברמה, שחייבת להתבטל גזירה איומה זו שלא היתה כמוה — שזהו הענין של "מיהו יהודי":

יהודים חיו אלפי שנים, ומעולם לא הי' ספק אצל אף אחד — לא אצל יהודים, ולא אצל גוים, להבדיל — מיהו יהודי; ולפתע, בזמן החושך כפול ומכופל שלא הי' כמוהו בעקבתא דמשיחא, העמידו זאת כאילו יש שאלה בדבר, ובמילא צריכים לחפש פתרון ומענה, וכיון ש"אין דיעותיהם שוות"¹⁰¹, הנה כאשר אחד אומר "יום", אומר השני "לילה"...

ובכן: כאשר ניסו לעורר זאת בשנים שעברו¹⁰² בדרך קס"ד עכ"פ — ראו מיד שכולם סבורים שברור הדבר ללא ספקות מיהו יהודי, ולכן

98) ראה שד"ח מערכת כללים מערכת המ"ם כלל קסד.

99) סנהדרין יז, א. הובא בפרש"י עה"ת בהעלותך יא, כח.

100) ראה לעיל ע' 373 הערה 98.

101) ראה ברכות נח, א. סנהדרין לח, א. ועוד.

102) ראה גם אג"ק ח"י"ח ע' רט ואילך. וש"נ.

הורידו זאת מסדר היום; אבל כשהתקרב הזמן לביאת המשיח, וכדברי בעל השמחה והגאולה¹⁰³, שככל שמתקרבים לעלות השחר, לאור היום, נרגש ומתגבר יותר החושך כו' — הנה למרות שכבר ניסו פעם אחת ומיד הורידו זאת מסדר היום, חוזרים הצרות מאותו חוג עוד הפעם, והצליח מעשה שטן, ונעשתה גזירה איומה, ונתפרסם הדבר בעולם, למרות שיודעים שזהו היפך האמת, היפך המציאות, היפך דעת הפרט והיפך דעת הכלל, ואין זה אלא ענין של "להכעיס", דכיון שאחד אמר "יום" צריך השני לומר "לילה", דאל"כ יתפרש הדבר שהוא נכנע לדעת השני.

אבל אין זה רק חשבונות של שני אנשים שאחד אומר כך והשני אומר להיפך, אלא המצב הוא שיש "גזירה" שכתובה ע"ג הנייר, ועוד גרוע יותר — שעל יסוד גזירה איומה זו יצאו כבר כו"כ מכשולים רח"ל, ועד שלא יודעים כיצד יוכלו לצאת מן הסבך.

והגע עצמך:

על יסוד גזירה הנ"ל — יכול כל אחד להנפיק תעודת-נייר ולכתוב שהוא יהודי, ואין בזה שום הגבלות! וכמדובר כמ"פ, שכפי שהגזירה עומדת עתה, יכול לבוא גוי ולהתדבר עם גוי נוסף, ולבוא לידי החלטה שכנראה פלוני הוא יהודי — כך הוא חושב באמת, ולכן יתן לו תעודה שהוא יהודי, ואח"כ יסע לאה"ק, ושם יקבלו אותו בתור יהודי, כיון שלפי החוק לא צריך — ובמילא אסור — לשאול ולברר מי נתן תעודה זו; ואין בזה הגבלות, אם יש רק תעודה שהוא יהודי, הרי זה מספיק, והתעודה עצמה יכולה להנתן (לא רק ע"י יהודי שהוא במעמד ומצב ד"פושעי ישראל (ש)מלאים מצוות כרימון"¹¹, אלא) גם ע"י גוי או גוי', ולא רק ע"י גדול, אלא גם ע"י קטן. ולאחרי שישנה תעודה, יורד הדבר מסדר היום, ללא חקירה ודרישה.

כאשר שואלים את ה"פקיד" מדוע רשם את פלוני בן פלוני בתור "יהודי", אף שרואה לפי השם שהוא גוי — אזי המענה שלו, שלפי החוק אין לו להתערב בחקירות ודרישות בנוגע לענינים שנעשו בחוץ-לארץ; אין זה תפקידו; ע"פ חוק, כאשר בא אליו אדם ומראה לו תעודה שהוא יהודי — הנה לא זו בלבד שצריך להכיר בכך, אלא עוד זאת, שאסור לפקיד לחקור ולדרוש (בלא־סֶאֶנְדוּזשעלעס או במקום אחר) מי נתן תעודה זו, אלא עליו לסמוך על התעודה ולרשום אותו בתור יהודי.

103) לקו"ד ח"א סח, סע"א [ס"ע קלא] ואילך. וראה סה"ש תרצ"ט ס"ע 316 ואילך. וראה גם תר"מ חכ"ד ע' 73. וש"נ.

ובאופן כזה נוסע אח"כ למקום שאין מכירים אותו, או אפילו למקום שמכירים אותו — שהרי חיים בעולם שאינו "עולם האמת" בכל הפרטים! ...

ועי"ז נעשה בלבול בכל הענינים — עוד יותר מזה ש"בלבל את כל העולם כולו"¹⁰⁴, שגם לאח"ז נשארו בני"י "סגולה מכל העמים"¹⁰⁵, וכדאיאת במדרש¹⁰⁶ שבנ"י הם בדוגמת "שמן" שאינו מתערב בשאר המשקין, וגם כאשר מנסים לערב אותו ("מ'מישט און מ'מישט און מ'מישט"), הנה סוכ"ס נשאר בפני עצמו, ובמילא — למעלה מכל המשקין.

האמת היא שזהו חוק שאין לו מציאות — לא רק בתורה, אלא גם בשכל, צדק ויושר, שהרי זה היפך האמת והיפך כל הענינים. ואילו הי' ה"יועץ הממשלתי" ממלא תפקידו, הי' צריך לבוא בתביעה אל הממשלה, ולומר: היתכן שהממשלה מאפשרת קיומו של חוק שהוא היפך האמת, היפך הצדק והיושר, שחותר ומעמיד בסכנה את הקיום של כל בני"י בכל מקום שהם, ולתבוע זאת בתור יועץ משפטי של הממשלה! אבל עד שיקרה הדבר... יש חוק כזה!

כ. וענין זה קשור גם עם המסופר בפרשת השבוע אודות דברי בלעם:

ובהקדים מ"ש במדרשי חז"ל¹⁰⁷ ש"בלעם" הוא מלשון "בלא עם", והיינו, שהגישה שלו היתה שצריך לפעול שבנ"י לא יהיו "עם" בפני עצמו — היפך מ"ש במתן-תורה "והייתם לי סגולה מכל העמים", "עם אחד", שלמרות היותו "מפוזר ומפורד בין העמים", הנה כיון ש"דתיים שונות מכל עם"¹⁰⁸, נשאר "עם אחד" ("עם איז פאַרפּאַלן"!).

אך בסופו של דבר הוצרך בלעם בעצמו לומר על בני"י¹⁰⁹: "הן עם לבדד ישכון", והוסיף לפרש לא רק צד החיוב, אלא גם צד השלילה (כמו בכל תנאי שצ"ל צד ה"הן" וצד ה"לאו"¹¹⁰) — "ובגוים לא יתחשב".

אלא שהי' זה רק לאחרי שתפס ש"הדבר אשר ישים אלקים בפי אותו אדבר"¹¹¹, "לא אוכל לעבור את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה"¹¹², ולכן הי' מוכרח לומר את האמת.

(108) אסתר ג, ח.

(104) ראה ברכות כח, א. וש"נ.

(109) פרשתנו (בלק) כג, ט.

(105) יתרו יט, ה.

(110) ראה רמב"ם הל' אישות פ"ו ה"ב.

(106) שמור"ר רפ"ו.

(111) שם כב, לח.

(107) סנהדרין קה, א. יל"ש בלק רמז

(112) שם, יח.

תסשה.

ואעפ"כ, בנוגע לפועל, הנה כל זמן שהי' בחיים חיותו — נשאר "בלעם", והמשיך להתנכל לבנ"י ולפעול שיהיו "בלא עם", ועד להמסופר בפרשת השבוע¹¹³ שבגללו (ע"י נשים נכריות וכו') נחסרו רח"ל כ"ד אלף מישראל!

כא. אמנם, ישנם יהודים שטוענים, שהם אינם קוראים עיתונים, ואין ענינם לדעת ש"מעבר לים" יש גזירה; הם מונחים בלימוד התורה, תורתם אומנותם, ועוסקים בחכמה בינה ודעת, ואדרבה: הם יוסיפו התמדה ושקידה בתורה, וסוכ"ס ינצח אור התורה!

אך על זה נאמר בירושלמי, שזהו הסדר קודם שמגיע הזמן של סוכות; אבל בכוא הזמן של סוכות, בא רשב"י ומתחיל להתעסק בעצמו בעשיית סוכה ולולב — "לעשות סוכה ולעשות לולב", ולא רק לישב בסוכה מוכנה שתיעשה ע"י תלמידיו. ובפרט שע"פ משמעות דברי הגמרא¹¹⁴ הי' אביו מקורב למלכות, עשיר גדול וכו', ובודאי הי' יכול להבטיח שעבדים שאינם חייבים בלימוד התורה יעשו הסוכה, ואעפ"כ, התעסק רשב"י בעצמו בעשיית הסוכה, כפי שנקט הירושלמי בפשטות: "ולא מודי ר' שמעון בן יוחי שמפסיקין לעשות סוכה ולעשות לולב" (בתמי'); ועד"ז בכל הענינים שהזמן גרמא.

ובפרט שזהו ענין שיכול להיות נוגע — לא עלינו — לבתו או לבנו, או לנכדו וכו', ויתירה מזה, שיכול להיות נוגע אליו — שהרי יכול לפגוש מחר מישהו, איש או אשה, ללא אפשרות לדעת אם הוא יהודי שחייב לשמור שבת, לאכול כשר וכו'; אם אפשר לסמוך עליו או לא; הוא יכול לחשוב שפלוני הוא יהודי, בה בשעה שהמצב הוא להיפך. וכתוצאה מזה יכולים לבוא כו"כ מכשולים, הן בשעת מעשה והן לאחר זמן¹¹⁵.

וכאמור, גם מי שתורתו אומנתו, הנה בכוא חג הסוכות אינו ממתין שיבוא מישהו אחר ויעשה הסוכה, ואז יקיים המצוה לישב בסוכה, אלא הוא מטריח את עצמו "לעשות סוכה", והרי ענינה של סוכה הוא "למחסה ולמסתור מזרם וממטר"¹¹⁶, מרוחות המנשבות וכו' וכו'; ועאכו"כ שצריך להגן על כלל ישראל מזרם וממטר, ולא לעשות חשבון, שכיון שביכלתו לחדש חידוש בתורה, אין לו זמן, או שחושב שאין זה תפקידו לעסוק

(113) ראה גם תר"מ חס"ג ע' 130. וש"נ.

(113) ס"פ בלק.

(116) ישעי' ד, ו.

(114) ראה פסחים קיב, סע"א (ובעין)

יעקב לע"י שם).

בביטול גזירה איומה שחותרת תחת קיום כאו"א מישראל, רח"ל, בכל מקום שהם.

וכן בנוגע לסוג השני, שחושב שכיון שנושא בעול צרכי ציבור שמוטלים על שכמו, ורבים צריכים לו, במשפחתו, בעירו, במדינתו וכו', והוא עסוק וטרוד בזה, איך יכול הוא להתעסק עם ביטול הגזירה הנ"ל? ! אך הענין הוא — שבכדי שתהי' מציאות הרבים, באופן שידעו מי יהודי ומי גוי, אין ברירה, ובהכרח שכל אחד יעשה כל התלוי בו לשנות את המצב ההזה, ויקבע הרישום ע"ג הנייר כפי שהמציאות היא לאמיתתה, עי"ז שתהי' הוראה ברורה לכל אחד ואחת שיש ביכולתם לרשום באופן כך או באופן כך, שגיור מוכרח להיות כהלכה!

ועד"ז בנוגע לסוג השלישי, שכאשר באים אליו ואומרים לו שיתעסק עם ביטול הגזירה, טוען: מה אני ומי אני; הוא יהודי אחד בין כלל ישראל. הוא אמנם שומר תומ"צ, אבל זהו ענינו של כל אחד מישראל, כאמור לעיל ש"אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון"¹¹¹. וא"כ, מה יש ביכולתו לפעול לגזירה שכבר נתקבלה, ונמשכת כבר שנה ומחצה, ובה בשעה שרובם שותקים (מאיזה טעם שיהי') — "רב" או "רבי" פלוני שותק, "ומנהיג" פלוני אינו עושה מאומה, זה הלך לחדש חידוש בתורה, וזה הלך לטייל לצורך בריאות גופו, כדי שלאח"ז יוכל לעבוד את השי"ת כדבעי — יבוא לפתע הוא (אמנם יהודי שומר תומ"צ, אבל יהודי פשוט) לפני מי שגדול הימנו, ויהי' ה"קופץ בראש" לבטל את הגזירה? ...!

על זה אומרים לו: ישנו פס"ד — כאמור לעיל שכל ענין ישנו בנגלה כפשוטו — בגמרא במסכת קידושין¹¹⁷, והרמב"ם¹¹⁸ מביאו לפסק הלכה: "לעולם¹¹⁹ יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי עשה מצוה אחת (מעשה אחד או אפילו דיבור אחד) אשריו שהכריע .. את עצמו ואת כל העולם לכף זכות".

והגע עצמך:

הוא אדם נורמלי שחי בעולם, ורואה שהעולם אינו שקול — שהרי שותקים; יש רק יחידים שצועקים, אבל "בקול ענות חלושה", ובמילא הפעולה היא לפי ערך הצעקה... והראי', שכבר עברו יותר מ"ב חודש, וכבר הגיע הזמן ש"ישתכח מן הלב"... (אע"פ שמדובר אודות עם חי,

(117) וברמב"ם שם: "צריך כל אדם

שיראה עצמו כל השנה כולה כו".

(117) מ, סע"א ואילך.

(118) ה' תשובה פ"ג ה"ד.

תורה ומצוות חיים, ורוצים שישארו בחיים נצחיים, הן בעוה"ז והן בעוה"ב, שאז לא שייך הענין ד"ישתכח", כפי שמצינו ביעקב שהתאבל על יוסף "ימים רבים.. וימאן להתנחם", לפי ש"אין אדם מקבל תנחומין על החי.. שעל המת נגזרה גזירה שישתכח מן הלב, ולא על החי"¹²⁰).

אך על זה היא ההוראה: אל יאמר מה אני ומי אני. הוא אמנם רק שומר תומ"צ יחידי, ולא נשיא בישראל, ואפילו לא מסוג האנשים יחידי סגולה שבישראל שעוסקים בחכמה בינה ודעת שבתורה, אלא הוא יהודי פשוט, אבל אעפ"כ, גם עליו מוטלת החובה לפעול בענין זה. ואם רוצה ראי' מפס"ד — ישנו הפס"ד בגמרא וברמב"ם שע"י "מצוה אחת" ביכלתו להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות.

כב. ובפרטיות יותר יש הוראה בענין זה גם מי"ב תמוז:

גם אז הי' המצב באופן שרובם שתקו,

[אבל, לא כמו עתה, רח"ל, שהרי אז הי' הדיבור כרוך בסכנת נפשות ממש, וכפי שאכן הי' הסוף, שזה שצעק — בעל השמחה והגאולה — נאסר בבית-האסורים, והפס"ד (הראשון, אלא שנשתנה אח"כ) הי' ענין של היפך החיים¹²¹, כך, שהיתה איזו "הצדקה" על כך שלא כולם צעקו;

משא"כ עתה, אין שום הצדקה על כך שלא צועקים; ה"סכנה" היחידה היא, שאם יצעק, יתכן שיהיו לו בזיונות, או שלא יתנו לו את הכבוד או המשרה שהבטיחו לו, אא"כ ילך בתלם (כהלשון שם)...

וכידוע הסיפור¹²², שכאשר רצו למנות ולשלוח לחוץ-לארץ שליח לעלי' ולקליטה וכו', נעמד מישהו — מבאי-כח של הדתיים — ואמר לאיש-השמאל שהי' אחראי על המינוי: רצונך לשלוח את פלוני? — עליך לדעת שממנו יהיו לך "בעיות", כיון שיתנגד לגיור שלא כהלכה!... (אלא שאיש-השמאל השיב, שלדאבוננו, כבר מאוחר, כיון שהמינוי נעשה כבר...)...

והגע עצמך: דוקא מי שהי' צריך להגן שיהי' גיור כהלכה — לא התבייש לומר ל"שמאלנים" שלא כדאי לשלוח מישהו שיעשה "בעיות" לדרוש גיור כהלכה!...

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר): שלא יאמרו לי שאין בידי

(120) וישב לו, לדרלה ובפרש"י. (122) כ"ק אדמו"ר שליט"א הקדים ואמר:

(121) ראה גם תו"מ חנ"ג ע' 165. וש"נ. מותר פעם לספר דברים כהווייתם!...

האינפורמציה הנכונה. מאורע זה התרחש במהלך אסיפה ברבים, שבה נכחו יותר משלשה בני-אדם, כך שיודעים בדיוק כל פרטי הדברים הנ"ל. ואם הי' יכול להיות מאורע כזה בצד החושך, הרי עאכו"כ שצריך להיות כן בצד האור, בנוגע להשתדלות שיתוסף ב"נר מצוה ותורה אור"¹²³.

ובנוגע לעניננו: ה"סכנה" שקיימת עתה לאלו שיצחקו אינה אלא שבגלל זה לא יתנו להם רשיון או משרה מסויימת, או שלא ישלחו אותו בתור שליח עלי' (אא"כ תתאחר מחאתו של ה"דתי" כנ"ל...), ואעפ"כ, נעמד יהודי אחד — בעל השמחה והגאולה — נגד ממלכה אדירה (ששום דבר לא עצר בעדה, גם במחיר סכסוך עם כל המלוכות שבעולם), ובידעו שיש ביכלתו לייסד "חדר", מקוה, ולהבדיל בית-כנסת ובית-מדרש, לשלוח שוחט ומוהל כו' — עשה זאת ללא חשבונות; וסופו של דבר — רואים עתה את הפירות ופירי פירות, כולל גם שתמורת המאסר ניתוסף יו"ט לישראל¹²⁴ שבו מתאספים יחדיו ושמחים בשמחת הגאולה שהיתה אז, ומחליטים החלטות טובות בנוגע להפצת התורה והיהדות — היפך כוונתם של מבצעי המאסר.

ולאחרי שבעל השמחה והגאולה הראה וסלל את הדרך, הרי זו הוראה ברורה לכל אחד ואחת — ללא נפק"מ אם הוא שייך לסוג הראשון של חסידי חב"ד, שתורתו אומנתו, או ששייך לסוג השני של נשיא ומדריך, שצרכי ציבור מונחים עליו ורבים צריכים לו, או ששייך לסוג השלישי של שומרי תומ"צ בכלל, יהודי פשוט, ללא מעלות מיוחדות, לא בעל תורה ולא בעל יכולת כו' — שכאשר נודע לו אודות אפשרות של הפצת תורה, הנה לכל לראש צריך לעשות זאת בפועל.

ועאכו"כ שכאשר נודע לו אודות גזירה שמעמידה בסכנה רח"ל את כל אחד ואחת מישראל בכל מקום שהם — אזי מוטל עליו חוב קדוש להניח את כל החשבונות הצדה, ולהביע דעתו בקול רם, ע"י טלגרמה או מכתב וכיו"ב¹²⁵, שחייב להיות גיור כהלכה.

כג. ונוסף על ההוראה מי"ב תמוז שצריכים לעסוק בהצלת בני"י ללא חשבונות — ישנה גם ההבטחה שסוכ"ס תהי' ידם על העליונה¹²⁶, "דידן נצח"¹²⁷, בחסד וברחמים, בטוב ובשלום ובדרכי נועם.

(123) משלי ו, כג. (124) ראה גם תומ"מ חנ"ט ע' 242. וש"נ.

(124) ראה גם תומ"מ ח"ס ע' 503. וש"נ.

(125) ראה גם תומ"מ ח"ס ע' 503. וש"נ.

(126) ראה גם תומ"מ ח"ס ע' 503. וש"נ.

(127) ראה גם תומ"מ ח"ס ע' 503. וש"נ.

ברור הדבר ללא כל ספק שיהי' נצחון, שהרי שקר אין לו קיום, והאמת מוכרחת לנצח. אלא מאי, יכול להיות ש"ריוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר" ¹²⁸, ע"י מישהו אחר, ויכול להיות שהוא יהי' זה שע"י המעשה והמחאה שלו יכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות; אבל אין ספק בכך ש"ריוח והצלה יעמוד ליהודים". אבל צריכים לפעול שיהי' זה בחסד וברחמים — להציל אפילו יהודי אחד, ועאכו"כ כו"כ מבני וננות ישראל (היפך המסופר בפרשת השבוע ¹¹³ שנחסרו כ"ד אלף מישראל).

והאמת היא, שהפעולה לשנות את החוק פעלו כבר מזמן אצל ה"שמאלנים",

— [ולהעיר, שכבר דובר כמ"פ ¹²⁹ שכל ההבדלה בין בני' לומר שפלוני הוא "חילוני" כו', היא היפך תורת אמת!

אל בעל השמחה והגאולה נכנס פעם מישהו שדיבר אודות יהודי שהי' בקצה התחתון בנוגע ליהדות, באמרו הביטוי "להבדיל". ואמר לו כ"ק מו"ח אדמו"ר ¹³⁰: בנוגע ליהודים, בין יהודי אחד למשנהו, לא צריך לומר "להבדיל"! למה לא צריך לומר זאת — בגלל שאין כזה דבר! ... ענין ההבדלה הוא "בין אור לחושך, בין ישראל לעמים" ¹³¹, אבל אין הבדלה בין ישראל לישראל. — בנוגע לבני' עצמם נאמר ¹³² "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים", אבל על זה לא צריך להשתמש בביטוי "להבדיל" שמשמש בנוגע להבדלה בין ישראל לעמים ובין אור לחושך.

וכמו"כ כשאומרים על יהודי שהוא "חילוני" — אין מציאות כזו. כשם שאין מציאות של גיור שלא כהלכה — שזהו ענין שאין בו תוכן כלל, שהרי גיור הוא ענין של הלכה, כך, שגיור שלא כהלכה הוא סתירה מיני' ובי' — כך אין מציאות של יהודי שהוא חילוני! אם הוא יהודי — ברא אותו הקב"ה באופן ש"אתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" ¹³³, ואין הדבר תלוי בו; כשם שהעובדה שנולד יהודי אינה תלוי' בו ("עס איז פֿאַרפֿאַלן"!), וכל מה שיעשה, "אע"פ שחטא" ¹³⁴, לא יועיל לשנות את עובדת היותו יהודי — כך ישאר לעולם "גוי קדוש", כפי שנקבע במ"ת, שאז אמר הקב"ה "והייתם לי סגולה מכל העמים",

(132) דברי הימים-א כג, יג.

(133) יתרו יט, ו.

(134) סנהדרין מד, רע"א.

(128) אסתר ד, יד.

(129) ראה גם תו"מ חס"ג ע' 117. וש"נ.

(130) ראה גם תו"מ חנ"א ס"ע 292. וש"נ.

(131) נוסח "הבדלה".

וכך הובדלו בני" להיות "עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב", והיינו, שכל העמים הם חול, ובני" הם קודש — "גוי קדוש", ולכן, לומר על יהודי שהוא "חילוני", הרי זו סתירה מיני' ובי'!

אלא שיש יהודי שמקיים כל המצוות בהידור, יש יהודי שמקיים כל המצוות בדיעבד, ויש יהודי שלעת-עתה מקיים רק חלק מהמצוות; אבל יהודי שלא קיבל את התורה — אין מציאות כזו! שהרי כל בני" — כולל גם גרים כהלכה, גירי צדק — קיבלו את התורה, ועל כל אחד מהם וכולם יחד אמר הקב"ה "ואתם תהיו לי וגו'", ובין אם רצונכם בכך או ש"ביד חזקה גו' אמלוך עליכם"¹³⁵, הרי אתם "גוי קדוש", ואין יהודי "חילוני". אלא שיש מי שאומר שהוא מדבר בשם "מֵאַרְקָס", ויש מי שאומר שהוא מדבר בשם משה רבינו, להבדיל. (כ"ק אדמו"ר שליט"א הפטיר בבת-שחוק:;) גם "מֵאַרְקָס" הי' יהודי, ולכן לא צריך לומר "להבדיל" [...]

וצריך לפעול זאת גם אצל אלו שרוצים שגם הם יפעלו משהו בענין זה, ויעשו זאת אליבא דאמת.

כד. ובכל אופן, בנוגע לפועל, הרי זה דבר טוב ביותר, שכל רב ומנהיג בעדתו ידרוש גיור כהלכה ע"י משלוח מברק לממשלה (לא להתקשר עם איש פרטי, חילוני או לא חילוני, אלא לפנות לממשלה עצמה).

וכדי שלאח"ז לא יוכלו לומר שפלוגי שלח ופלוגי לא שלח כו' — לא יתבייש ויאמר ברבים ששלח מברק, והרי מצוה לפרסם עושי מצוה (כמ"ש בתשובת הרשב"א¹³⁶), ותבוא עליו ברכה.

וכאמור לעיל, שברור הדבר שסוכ"ס מוכרח השקר להתבטל, אלא שחבל על כל יום וכל שעה, וחבל על כל נפש מישראל שעומדת במצב של בלבול, מבלי לדעת אם האדם שפוגש הוא יהודי או גוי וכו', ואין להאריך בדבר המבהיל.

כה. ויה"ר אשר בעמדנו בימי הגאולה, גאולת היחיד וגאולת הכלל וגאולת השיטה, ובאופן של נצחון, ועד שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, שאלו שפעלו המאסר הם בעצמם פעלו את השחרור¹²¹, ובתוקף משרתם דוקא, שלכן הי' להם כח, וניצלו אותו בשביל השחרור — הנה בקרוב ממש ובעגלא דידן יהי' כך גם בענין זה.

ומבלי להמתין לריבוי מחאות, תספיק מחאה אחת, שתים או שלש מחאות כו', להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות. ועד שבעגלא דיין ובקרוב ממש יפעלו ביאת משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה,

והרי גם אז יהיו "עמי הארץ" ו"עם ישראל", ואף שיקויים היעוד¹³⁷ "לעבדו שכם אחד", תהי' גם אז ההבדלה בין ישראל לעמים, ודוקא ע"ז יהי' שלום בארץ ובכל הארץ, ושלום בין ישראל לעמים, שהרי "כל התורה כולה לא ניתנה אלא לעשות שלום בעולם, שנאמר¹³⁸ ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום"¹³⁹, ובקרוב ממש.

* * *

כו. בנוגע להאמור לעיל אודות הקשר והשייכות של כל ג' הסוגים,

— שאפילו מי שעוסק בענינים שכליים (חסידי חב"ד), צריך להתמסר גם לצרכי הכלל וצרכי הפרט; וגם מי ש"רבים צריכים לו"¹⁴⁰, צריך להתעסק (לא רק בצרכי הכלל, אלא) גם בצרכי הפרט (בתור פרט), וגם להוסיף עילוי בחכמה ובינה כו'; וכן בנוגע ל"שומרי תומ"צ בכלל" — איש פשוט בישראל, שאין אצלו ענין ההשפעה על הזולת בגלוי, וגם אינו שייך לעניני חכמה כו', להיותו מ"מארי עובדין טבין", ואפילו בלימוד התורה העיקר אצלו הוא (לא כ"כ החכמה וההבנה שבדבר, אלא) הלימוד שמביא לידי מעשה, לדעת "את המעשה אשר יעשון"¹⁴¹, ואלה "אשר לא תעשינה"¹⁴² — שגם אצלו צ"ל הן מעלת ההבנה וההשגה, והן ההתעסקות בצרכי הרבים וצרכי הפרט —

נשאלת עדיין השאלה — מהי ההסברה בזה בחכמה והבנה:

ובהקדים — שכיון שהתורה היא חכמתו של הקב"ה, ונמשכת גם בחכמה ובינה של בני" (כיון ש"בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו"), ועד שזהו בפירסום לעיני כל עמי הארץ, כמ"ש¹⁴³ "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים", הרי מובן, שכאשר התורה דורשת דבר מסויים, יש לזה הסברה בשכל.

ולכאורה: מהי ההסברה על זה שצריכים לתבוע — ולכן יכולים

(137) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים
 ספ"א.
 (138) תהלים כט, יא.
 (139) רמב"ם הל' חנוכה בסופן.
 (140) מו"ק כא, א.
 (141) יתרו יח, כ.
 (142) ויקרא ד, ב.
 (143) ואתחנן ד, ו.

לתבוע, ויכולים לקיים את התביעה — שכל אחד יעסוק בכל ג' הענינים הנ"ל?

כז. והביאור בזה — ע"פ התורה שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל השמחה והגאולה בשיחתו האמורה (כפי שנדפס בהמשך השיחה¹⁴⁴) שאמר רבינו הזקן כשחזר בפעם הראשונה מהמגיד ממעזריטש, אודות החידוש של דרך החסידות (וכדרך התורות של רבינו הזקן בימים ההם, בשנים הראשונות, שהיו תורות קצרות בכמות), כפי שנדפסה בדיוק בשיחת י"ב תמוז תש"א¹⁴⁴, וזה תוכנה:

אמרו רז"ל¹⁴⁵: "כל ישראל ערבין זה לזה". והפירוש בזה — מלשון ערבות, תערובת ומתיקות ("זיס"), היינו, כל יהודי צריך חבריו להיות מתוק אצלו, להיות מעורב עמו, ולהיות ערב לו. והענין בזה:

הפירוש ש"כל ישראל ערבין זה בזה" כפי שנוגע להלכה בפועל (בדברי הגמרא במסכת שבועות¹⁴⁵) — הוא ענין של ערבות, שכל אחד מישראל "ערב" לחבירו.

אמנם, לכל הלכה יש טעם, ובכן, הטעם לענין הערבות הוא — בגלל שכל ישראל מעורבים זב"ז.

ויתירה מזה, שענין זה אינו באופן של הכרח, בעל כרחו כו', אלא התערובת היא באופן שמציאותו של חבריו נעימה ועריבה (מלשון עריבות ומתיקות) אצלו.

כח. ובפרטיות יותר:

ענין העריבות והמתיקות ("זיס") קשור עם כח התענוג שבנפש, שהוא הכח הכי חזק כפשוטו בכחות הנפש — כפי שרואים במוחש, שגם כאשר ישנו ענין שמצד עצמו הוא בלתי רצוי עבורו ומצער אותו, הנה כאשר מתעקש שרצונו להתענג מזה, הרי זה נעשה אצלו תענוג בפועל.

ונפק"מ להלכה בפועל — בנוגע לתענית חלום בשבת, ש"מותר להתענות תענית חלום בשבת. . לפי שאין כאן ביטול עונג שבת לגמרי, כיון שנפשו עגומה עליו בשביל חלומו אם לא יתענה, ואם יתענה בטוח

144) שבועות לט, סע"א. וש"נ. הובא

144) ס"ו (סה"ש תש"א ע' 144).

בפרש"י עה"ת בחוקותי כו, לו.

הוא שיקרע גזר דינו, א"כ הרי התענית הזה תענוג הוא לו"146; וכיון שזהו דין ב"תורת אמת", הרי מובן שאין זה עונג מרומה, אלא עונג אמיתי ע"פ אמיתתה של תורה, והיינו, דכיון שהחליט שאם לא יתענה יצטער, ואם יתענה יהי לו תענוג, הרי זה נעשה בפועל עונג לאמיתתו"147.

וכן מצינו בנוגע להעוסקים בענינים שכליים (הסוג הנעלה המוזכר לעיל) — כדאיתא בגמרא (במסכת ע"ז148): "לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ" (כמובא להלכה בשו"ע יו"ד149), דכיון שמתענג ורוצה ללמוד בישיבה זו ובענין זה כו', אזי יצליח בלימודו, והיינו, שאע"פ שהצלחה בלימוד תלוי' בכח שכלו, הנה ההצלחה בשכלו תלוי' בענין התענוג, שכאשר מתענג בלימוד מסכת זו, בישיבה זו ואצל ראש-ישיבה זה (ככל הפרטים שבדבר), אזי יבין באופן טוב ועמוק יותר, ובנקל יותר; ועאכו"כ שהעונג משפיע על המדות שבלב, שאוהב דבר שמתענג ממנו, וירא מענין שהוא היפך התענוג שלו; ועאכו"כ בנוגע לשאר הכחות שבנפש"147.

ועד שהתענוג שבנפש פועל (לא רק על הכחות הרוחניים, אלא) גם על גשמיות הגוף — כמסופר בגמרא בפרק הניזקין150 אודות "אספסינוס קיסר", שכאשר שמע דבר שגרם לו תענוג, אזי נעשה אצלו הרחבה בעצם שברגל — "שמועה טובה תדשן עצם"151, והיינו, שאע"פ שענין הגידול אינו ניכר בגלוי כ"כ בעצם שבגוף האדם, ואין זה כמו שערות וצפרניים, שרואים הגידול שלהם במשך זמן קצר, ואפילו לא כמו הגידול בבשר הגוף ע"י אכילה ושתי' וכו', אעפ"כ, "שמועה טובה" — דבר משמח של תענוג — "תדשן עצם", שנעשה הרחבה בעצם של הרגל!

כט. ובנוגע לענינינו:

היחס של יהודי אחד לחבירו הוא לא רק באופן שאוהב את חבירו, שזוהי מדה שבלב, ולא רק שמבין במוח שבראש את מעמדו ומצבו ורגשי לבו וכו', אלא מציאותו של חבירו צריכה להיות נעימה ועריבה אצלו; ואז נמשך הדבר בדרך ממילא גם בשכלו וברגש הלב ככל הדרוש כו'.

148) יט, א.

149) סוסר"מ.

150) גיטין נו, ב.

151) משלי טו, ל.

146) שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ח ס"ג.

וש"נ.

147) ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ח

סי"ב (תו"מ חנ"ג ע' 206). וש"נ.

ואז הנה גם התערובת בין יהודי אחד לחבירו אינה ענין שנעשה בעל-כרחו, דכיון שהטילוהו בין ששים ריבוא בני"ה הרי הוא מעורב עמהם, או (אפילו אם אין זה בעל-כרחו, הרי זה) עכ"פ באופן ד"מהיכי תיתי", מבלי שיהי' נוגע ואיכפת לו, או שזהו רק מצד הציווי "ואהבת לרעך כמוך"¹⁵³, או מצד ההבנה וההשגה שכולם שייכים לאותו "גוי קדוש"¹⁵³ — אלא יתירה מזה: זהו ענין שלמעלה מהשכל, ענין של עריבות ומתיקות, שקשור עם התענוג שבנפש.

וזהו סדר הענינים בתורת רבינו הזקן הנ"ל — מלמעלה למטה — שמצד הענין ד"ערבין זה בזה" לפי הפירוש הראשון, מלשון עריבות ("זיס"), אזי נעשה גם ענין התערובת מתוך תענוג [כשם שכח התענוג עצמו חודר ופועל עירוב כל הענינים שלו, שהכח הכי עליון פועל ברגל הענין ד"תדשן עצם"], ואז, כשאומרים לו להיות "ערב" לחבירו, הרי הוא עושה זאת בשמחה וטוב לבב. וכל זה — בגלל שההתחלה היא מהפירוש הראשון, מלשון עריבות ונעימות.

ל. ומזה מובן, שכאשר ישנו ענין שנוגע ליהודי בתור פרט, נוגע ליהודי בתור חלק מהכלל, ונוגע בכחות הנעלים שלו, הבנה והשגה — הרי זה באופן שנעשים כולם ענין אחד; ולכן יש לקוות שכל אחד יעסוק בזה, ועד לאופן של "אור העבודה", שכולל שני הפכים: עבודה — מלשון עבודת עבד, ש"בהפקירא ניחא ליי"¹⁵², וביחד עם זה, דורשים ממנו שיהי' זה באופן של "אור" (כנ"ל סי"ד).

ונמשך בפועל הענין ד"כל ישראל ערבין זה לזה" כפשוטו, שלכן, כשיש גזירה, הנה גם אם אין זה נוגע אליו, מוכרח גם הוא לזעוק, ועאכו"כ ע"פ האמור לעיל (סכ"א) שענין זה נוגע גם אליו וכו'; או שגם כאשר אין זה נוגע אליו, נוגע לו צרת הכלל יותר מאשר צרת עצמו, וכיון שזהו צורך הכלל, הרי הוא צועק זה אליבא דאמת ואליבא דנפשי', ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב¹⁵³ ופועלים פעולתם, ונעשים כל הענינים באופן של עריבות ונעימות.

ואז ממשיכים גם את כח התענוג שלמעלה — שהקב"ה "חפץ במעשיהם של צדיקים" ("עמך כולם צדיקים"¹⁵⁴), והראי' לזה — "דכתיב¹⁵⁵ וירא אלקים את האור כי טוב"¹⁵⁶,

(152) שם יג, א. וש"נ.

(153) ראה ס' הישר לר"ת ש"ג. הובא חלק.

(154) בראשית א, ד.

בשל"ה טט, א.

(156) ב"ר ספ"ב.

ואז נעשה "לכל בני ישראל .. אור במושבותם"¹⁵⁷, הן ברוחניות והן בגשמיות — כלשון הרשימה דג' תמוז¹⁵⁸ (כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפנ"ז¹⁵⁹),

ועד לקיום היעוד "לא יהי' לך עוד השמש לאור יומם גו' (אלא) והי' לך ה' לאור עולם"¹⁶⁰, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

לא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה דעו כי הוי' הוא האלקים.

* * *

לב. בנוגע למ"ש בשיחה האמורה (לעיל ס"א) שי"ב תמוז הוא היו"ט של התגלות אור פנימי ועצמי של חסידות חב"ד שניצח את חושך המנגדים כו' — הנה לכאורה אין הדבר מובן כלל:

ע"פ הידוע ומבואר ונדפס בכ"מ — שייך ענין הנ"ל ליי"ט כסלו, ובפרט ע"פ המבואר באגרת-הקודש הידועה של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (שנדפסה בכ"מ ובפרט בהקדמה לקונטרס ומעין¹⁶¹), שבה נתפרשו כל הלשונות הנ"ל (אור פנימי ועצמי כו') בנוגע ליי"ט כסלו; ואילו כאן נאמר שזהו ענינו של י"ב תמוז, ומזה מובן, שעד אז לא הי' ענין זה, ונפעל רק בי"ב תמוז?!

ולעת-עתה לא ראיתי שיעמדו על זה, וכאמור כמ"פ שדוקא על ענינים פשוטים לא מתעכבים.

לג. ויש לומר הביאור בזה:

ובהקדים הביאור בנוגע ליי"ט כסלו — בשיחה הידועה של כ"ק אדנ"ע (שכבר נדפסה¹⁶²) בנוגע למאסר דפטרבורג, שיש לומר (אף שקשה לומר כן) שזהו ע"ד מארז"ל¹⁶³ "מה הזית הזה כשכותשין אותו הוא מוציא שמנו", ולכן, עיקר הענין של הפצת המעיינות חוצה התחיל לאחר פטרבורג, כיון שאז הי' הענין ד"כותשין אותו", שע"ז "נותן שמנו".

ומזה מובן גם בנוגע לכמה מאסרים שהיו אצל כו"כ מנשיאי

(157) בא יו"ד, כג. ע' 17. ולאח"ז באג"ק שלו ח"א ע'

רנט ואילך. וש"נ.

(158) סה"ש תרפ"ז ע' 170. וש"נ.

(159) סה"ש תורת שלום ריש ע' 26.

(160) שיחת ש"פ קרח בתחלתה (לעיל ע')

(161) ראה מנחות נג, סע"ב. שמור"

361 ואילך).

(162) ראה מנחות נג, סע"ב. שמור"

(163) ישע"י שם, יט.

שבהערה 106.

חב"ד; אבל, ענין של מאסר כללי שהי' נוגע לכל השיטה כו', ועאכו"כ ענין שנוגע להפצת התורה והיהדות בכלל, כפי שהי' אצל בעל השמחה והגאולה, כיון שאז הי' במדינה ההיא רוב מגין ורוב בנין של בני"י — מצינו זאת דוקא במאסר של י"ב תמוז, כמו במאסר של י"ט כסלו. אך יש חילוק ביניהם:

בי"ט כסלו הי' המאסר, הקטרוג, העלם והסתר, ולאח"ז הנצחון והגאולה — בנוגע לפנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת הבעש"ט ותורת חסידות חב"ד; ואילו בי"ב תמוז הי' הקטרוג ובמילא גם הנצחון והגאולה — בנוגע להפצת התורה והיהדות בכלל, אצל רוב מגין ורוב בנין דבני"י (שהרוב הוא המכריע).

וענין זה נפעל עי"ז שלא התיירא מהמאסר, והמשיך בעבודת הפצת היהדות והתורה והחסידות, וכידוע המסופר ברשימות המאסר¹⁶⁴, שבשעת מעשה, כשהמאסר הי' עדיין בתחילתו, הי' הציווי וההוראה למסור בכל המקומות, שלמרות כל המניעות והעיכובים, לא יעצרו אלא ימשיכו בעבודה של לימוד התורה וכל עניני המצוות כמקודם, מבלי להתיירא משום דבר, ובתוקף זה היתה העמידה במשך כל ימי המאסר, ועי"ז נפעלה הגאולה באופן ש"הפה שאסר הוא הפה שהתיר" — להכריז בנוגע להשחרור.

אבל גם ענין זה הי' קשור עם התגלות אור פנימי ועצמי של חסידות חב"ד, והיינו, שכדי שיוכלו לעמוד במס"נ כזו, ולפעול עי"ז שגם אלו שהיו צריכים להשתתף בזה יעשו זאת באופן של מס"נ, מבלי להתחשב בכל ההעלמות וההסתרים כו' — הנה בשביל זה הוצרכה להיות בקיעת אור פנימי ועצמי של חסידות חב"ד, שחדר בכל הענינים עד לשמירת התומ"צ בכלל — כפי שמסיים בנוגע לסוג ד"שומרי תומ"צ בכלל", ועד שחדר "גם את אשר בשם ישראל יכונה"⁴,

— כמדובר כמ"פ¹⁶⁵ דיוק הלשון "יכונה", כינוי דייקא, כפי שמצינו בהלכות גיטין¹⁶⁶, שבנוגע לשם שבגלוי כותבים "דמתקרי", אבל כאשר השם הוא בהעלם ובאופן של תרגום, אזי כותבים "המכונה"; וענין זה בעולם הוא בגלל שכך הוא באלקות, בספירות — כמבואר בקבלה ש"כנוי" בגימטריא "אלקים"¹⁶⁷, וכאמור לעיל (במאמר¹⁶⁸) ששם אלקים

164) ראה גם אג"ק ח"ד ע' שנו ובהערה 2 שם. וש"נ.

164) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 185.

165) זח"א כב, ב. וראה לקוטי לוי"צ

165) ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד

הערות לזח"ב ע' קנח. אג"ק ע' רנד. ועוד.

ס"ח (תו"מ חס"א ע' 22). וש"נ.

168) פ"ה (לעיל ע' 380).

166) ראה טושו"ע אה"ע סקכ"ט ס"טז.

הוא "מגן ונרתק" שלא יאיר תוקף הגילוי של שם הוי', שרק הוא נקרא "שם העצם" ו"שם המפורש"¹⁶⁹, באופן גלוי, משא"כ שאר השמות, החל משם "אלקים" שהוא באופן של "כנוי", ונקרא "אלקים" לשון רבים¹⁷⁰, ובו נאמר¹⁷¹ "נעשה אדם", לשון רבים, באופן ש"הרוצה לטעות יטעה"¹⁷² —

שכל זה הוא כתוצאה מהתגלות אור פנימי ועצמי של חסידות חב"ד, כנ"ל.

לד. ונוסף לזה, כיון שאין ענין יוצא מידי פשוטו, צריך הדבר להתבטא בגילוי גם באור פנימי ועצמי של חסידות חב"ד — בכללות השינוי שנעשה ע"י הגאולה די"ב תמוז לאחרי המאסר שלפניו, שזהו"ע ד"כותשין אותו" ועי"ז "נותן שמנו".

וכללות הענין בזה — באותיות כלליות:

עד י"ב תמוז היתה עיקר ההשפעה במדינת רוסיא, ורק לעת מן העתים, ובתור הארה בעלמא, הגיעה ההשפעה למדינות אחרות — מדינות הסמוכות לרוסיא וגם רחוקות יותר, אבל עיקר ההשפעה, העבודה וההשתדלות היתה במדינת רוסיא, ובפרט כשהיתה במעמד ומצב ש"סוגרת ומסוגרת אין יוצא ואין בא"¹⁷³, והיו צריכים לחפש עצות והשתדלויות, באופן שלמעלה מהטבע, כדי שיוכלו להבריא ("ארויסשמוגלען") משם משהו.

ואילו לאחרי י"ב תמוז — לאחרי ההתחלה בג' תמוז, שאז הי' השחרור רק מבית האסורים כפשוטו, ואח"כ ביי"ג תמוז היתה היציאה גם מהגירוש ("ססילקע") לגלות קאסטראַמאַ, ועד לסיום הגאולה ע"י היציאה מכל המדינה [אבל, כדברי בעל השמחה והגאולה¹⁷⁴, שאין זה באופן של ניתוק הקשר ח"ו עם אלו שנשארו שם; הקשר עמהם נמשך, אלא שניתוסף בזה עוד יותר] — רואים בפועל שהתחילה עבודת ההפצה בקנה מדה אחר לגמרי ("גאַר אין אַן אַנדער פּאַרנעם"), בכל קצוי תבל, ולא במסתרים, ע"י הברחות וכל הצמצומים כו', כיון שנתבטלו כל הצמצומים וההגבלות (גם אלו שמבחוץ, מצד המלכות והשר של

169) סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. רמב"ם. לה, ז.

הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב. כס"מ הל' ע"ז פ"ב. (171) בראשית א, כו.

ה"ד. פרדס שייט. מו"נ ח"א פס"א ואילך. (172) ב"ר פ"ח, ח.

עיקרים מ"ב פכ"ח. (173) לשון הכתוב — יהושע ו, א.

(170) ראה גם פרש"י וירא כ, יג. וישלח (174) ראה גם תו"מ חמ"ו ריש ע' 22.

המדינה) בנוגע להפצת המעיינות, ונפתחו כל הדרכים כו', כך, שלא זו בלבד שתומשך הארה והארה ככל שאר מקומות מושבי בני", אלא באופן שבעל השמחה והגאולה בא בעצמו לשם, ושלח שלוחים וכו', "ביד רמה", "בריש גלי" 175, ובכל ההרחבה וכו'.

והענין בזה — כפי שמצינו¹⁷⁶ בנוגע ל"מעייין" שהיו מימיו נמשכים לתוך בריכה, שאם המים אינם יוצאים ונמשכים מחוץ לבריכה, אזי גם המים שנמצאים בתוך הבריכה אינם נחשבים למי מעייין, "מים חיים", ורק כאשר נמשכים מחוץ לבריכה יש להם דין של מי מעייין, שמטהרין בכל שהוא ובזוחלין, והיינו, שהסימן של "מי מעייין" הוא — כשאננם נשארים סגורים במקומם, אלא הולכים ונמשכים הלאה.

זאת ועוד:

ע"פ האמור לעיל (במאמר¹⁷⁷) שכל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה מטה ביותר¹⁷⁸ — "גבוה גבוה" ב"פ, ו"ביותר", וכן "מטה מטה" ב"פ, ו"ביותר"¹⁷⁹ — הרי מובן שכל שנמשך ומגיע למטה מטה יותר, הרי זה סימן שנמשך ממקום גבוה גבוה ביותר.

ועד"ז בעניננו: כיון שלאחרי י"ב תמוז היו יכולים להמשיך בהפצת היהדות בכלל והפצת תורת החסידות במיוחד ללא מניעות ועיכובים, ולא רק לשלוח שלוחים מזמן לזמן, או באופן של הארה והארה כו', אלא בכל ה"שטורעם" כמו ב"מעייין" — הרי הסימן של מעייין הוא כשמימיו נמשכים ממנו והלאה, וככל שההמשכה הלאה היא למטה מטה ביותר, הרי זה הוכחה שזהו גבוה גבוה ביותר.

ועפ"ז מובן שאין סתירה בדבר: הענין דיפוצו מעינותיך חוצה שנעשה בי"ט כסלו (כמו הזית שכשכותשין אותו נותן שמנו) — הרי זה כפי שהמעיינות הם בתורת החסידות; ואילו בי"ב תמוז היתה התגלות אור פנימי ועצמי של חסידות חב"ד כפי שנמשכת גם בנגלה דתורה, אצל שומרי תומ"צ בכלל, בנוגע לדת ישראל ועניני בני" בכל מקום שהם, ובאופן שנמשך לא רק הארה שיש לה דין של מים שאובין כו', אלא ההמשכה היא באופן שבטלים כל המדידות וההגבלות, כך, שבכל מקום נמצאים ה"מעיינות" עצמם, גם ב"חוצה", ועד להמטה מטה ביותר.

[178] סידור (עם דא"ח) עא, ד [קטו, ג].
המשך תעריב ח"ב ע' א'קפז. ועוד.
[179] ראה גם תר"מ סה"מ כסלו ע' כה
הערה 89. התועודיות תשמ"ח ח"ב ריש 353.

[175] בשלח יד, ח ובת"א עה"פ.
[176] ראה רמב"ם הל' מקוואות פ"ט ה"ט
ובפיהמ"ש מקוואות רפ"ה. וראה גם תר"מ
חט"ו ריש ע' 87. וש"נ.
[177] פ"ז (לעיל ע' 383). וש"נ.

לה. ועוד ענין בזה — שהמקום שבו היתה כתישת הזית, הוא המקום שבו נותן שמנו.

וזהו גם מה שמצינו במכתב של בעל השמחה והגאולה לחגיגת י"ב תמוז הראשונה לאחר המאסר — י"ב תמוז תרפ"ח, "תפרח" — ש"ראוי הוא לקובעו ליום התועדות והתעוררות לחיזוק התורה והיהדות בכל אתר ואתר לפי ענינו", ומוסיף עוד ענין: "לברך את אחינו יושבי מדינת רוסיה (הסובלים מאת הנ"ל) כי יחזק השי"ת את לבכם ולבב זרעם יחיו להיות יהודים נאמנים, ולא יסיפו בני עולה (הנ"ל) לענותם עוד". והיינו, שמדגיש את "אחינו יושבי מדינת רוסיה" בתור ענין בפני עצמו, כאמור לעיל, דכיון שרואים ששם היתה הכתישה ביותר, הרי זה סימן שמשם יכולים להפיק סוג חדש של שמן!

לו. אך יש צורך בתפלה מיוחדת — שלאחרי שמתבטלת הכתישה, יוכלו לעמוד בנסיון של הרחבה והרווחה¹⁸⁰.

וע"ד בקשת שלמה המלך, החכם מכל האדם: "ראש (דלות) ועושר אל תתן לי"¹⁸¹, היינו, שלא יעמידו אותו בשתי נסיונות: נסיון של עניות, ונסיון של עשירות; ובענינו — מתבטא העושר בכך שיש אפשרות ללימוד התורה וקיום המצוות, ואדרבה, באופן שמזה באה עשירות גם בענינים גשמיים, ועאכו"כ בנוגע לביטול המניעות והעיכובים.

ולכן, יש צורך בקריאה מיוחדת ועזר מיוחד בנוגע לאלו שיצאו משם, ונמצאים עתה ללא ה"לחץ" שהי' עליהם, ונתפזרו בכמה מקומות, שיש בהם תנאים שונים ומשונים, ונמצאים בין בני אדם שונים ומשונים — נתינת כח מלמעלה ועידוד מלמטה לכל אחד ואחת מהם, שיזכרו את המס"נ שבה עמדו במדינה ההיא, ומבלי הבט על עניני הגזירות והאיומים בנוגע לבני חיי ומזונא באופן הקשור עם מס"נ בפועל, עמדו בנסיון; וכאשר בהיותם עתה במקומות הרווחה, ישנם כאלו שרוצים לפתות אותם, להעלים ולהסתיר, לעקם ולסלף — יעמדו בנסיון!

ומצוה על כל אחד ואחת לסייעם, ולהבטיח שלא יסירו אותם מהדרך, ע"י פיתוי בענינים שהם היפך תורת-אמת והיפך מצוותי' עליהם נאמר¹⁸² "וחי בהם", אלא ימשיכו בתנועת המס"נ מתוך הרחבה, לחנך את עצמם, בניהם ובנותיהם מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב, אבל במסירת

(180) ראה גם ת"מ חנ"ג ע' 167. וש"נ.

(182) אחרי יח, ה.

(181) משלי ל, ח.

הנפש והרצון, ובלשון המכתב: "יחזק השי"ת את לבכם ולבב זרעם יחיו להיות יהודים נאמנים", "מס"נ אידן", להקב"ה לתורתו ולמצוותיו, כפשוטו, בחיי היום יום.

לז. ובזאת תבחנו:

ישנם כאלו שבמשך שנים הרעישו היתכן ששותקים ולא באים להפגנות עבור יהודי רוסיא¹⁸³, ומסתפקים בפעולות של דיפלומטי' בחשאי; בשעה שיהודי רוסיא מתייסרים — טוענים הם — אין להתחשב בשום דבר, אלא צריכים לצאת בראש חוצות ולזעוק ולהרעיש כו'.

ובכן:

הכל יודעים שהסיבה לכך שיהודים מסרו נפשם שם היא — לא בגלל שהי' אצלם ענין של ציונות או מאַרקסיזם או אידיאולוגי' וכו', כי אם בגלל נקודת היהדות,

אלא, שמפני סיבות שאינן תלויות בהם — להיותם תינוקות שנישבו לבין העכו"ם, במעמד ומצב שמעולם לא הלכו לחדר ועאכו"כ לישיבה וכו' — לא ידעו באיזה אופן יכולים לבטא ולגלות את עובדת היותם יהודים (לא "ציונים" או "אנשי מפלגה" וכו'), ולכן הי' זה ע"ד סיפור הבעש"ט¹⁸⁴ אודות הנער הכפרי, שלא היתה לו דרך אחרת לבטא את התרגשותו אלא ע"י צעקה כקול התרנגול: קוקוריקו!... וסיום הסיפור — שצעקה זו העלתה את כל תפלות בני"י!... ועד"ז הי' המעמד ומצב שלהם — שלא ידעו כיצד לבטא את יהדותם, ולכן הלכו לרקוד בשמח"ת¹⁸⁵ [הוא יודע שזוהי השמחה של התורה, ולכן רוקד גם הוא, ומלבד זה, אינו יודע עדיין ענינים אחרים], ועד"ז בשאר אופני הביטויים כיו"ב; אבל, בענין זה באה לידי ביטוי הנקודה העצמית שלהם, נקודת היהדות, כפי שהתאחדה עם הנקודה של פשיטות העצמות דלמעלה, באופן שכולא חד!

וכאשר הם יוצאים עתה לעולם של רווחה והרחבה, ודוקא בגלל זה הרי הם במעמד ומצב של פיזור, ויש מהם כאלו שאינם יודעים היכן

183) ראה גם תו"מ חס"ג ע' 134 ואילך. 241. וש"י.

184) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד וש"י. 185) ראה גם תו"מ חנ"ח ע' 134 בהערה.

184) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד וש"י.

ס"ע שיג ואילך. וראה גם תו"מ חכ"ח ע'

נמצא איטליז כשר, בית כנסת או בית טבילה וכו', ועאכו"כ שאינם יודעים הדינים הקשורים בזה — הרי הדברים קל-וחומר:

אם רציתם לזעוק ברחובות בשעה שלא היו יכולים לעזור להם בפועל — אלא שחשבתם שהגוי, ה"קאָזאַק הנגזל", יתיירא ויתפעל מזה שכמה אלפי אנשים (שתי אלפים, שלשת אלפים, חמשת או עשרת אלפים) עושים רעש... וישנה את טבעו, כפי שמביא רש"י¹⁸⁶: "הלכה היא בידוע כו" — הרי בודאי ברור הדבר שעכשיו שיכולים לעזור להם בפועל, צריכים לסייע להם בעניני יהדות, תורה ומצוותי: שילחו¹⁸⁷ להם תפילין, בשר כשר, רבנים, שוחטים ומוהלים.

והרי מדובר אודות ענין שלא יעמיד אף אחד בסכנה — בניגוד להפגנות, שגם אם בתחילה עמד הדבר בספק, הנה עכשיו נתברר הדבר ונתפרסם בכל העיתונים, שבגללם יש יהודים שנהרגו בפועל רח"ל (כפי שנדפסו שמותיהם בעיתונים, ויש עוד כו"כ שמות שעדיין לא נדפסו), ויש כו"כ שקיפחו את פרנסתם, וכו"כ שנשלחו לארץ גזירה, כולל גם ילדים שנקרעו מהוריהם ונשלחו לבית יתומים ("דיעט-דאָם") לחינוך של אנשי הממשלה ההיא, ועד היום לא יודעים היכן הם!... — בתחילה הכחישו ואמרו שאין זה אמת וכו' וכו', אבל עכשיו מדפיסים זאת בכל העיתונים. ואעפ"כ, אין פוצה פה ומצפצף אולי צריך להתבונן האם הי' הדבר כדאי, או שגרם קלקול, ועכ"פ לחשוב בנוגע מכאן ולהבא.

ובכל אופן, מבלי להכנס לכל השקו"ט הנ"ל — ברור הדבר שעכשיו יכולים לעזור ליהודי רוסיא באופן שלא יעמיד אף אחד בסכנה. וא"כ, אלו שהרעישו אודות עריכת ההפגנות, באמרם, שצריכים להציל יהודים שיוכלו להתנהג כרצונם בתור יהודים, הנה בזאת יבחנו: יסעו עכשיו לכל אותם מקומות שבהם נמצאים יהודים שיצאו מרוסיא, פולין, צ'כוסלובקיא, רומניא וכו', שלא היתה להם אפשרות (מצד תנאים שאינם תלויים בהם) לידע אודות יהדות (הילדים אינם יודעים, וגם ההורים יודעים מעט מאד אודות יהדות),

— והרי יודעים היכן הם נמצאים: חלקם בארץ הקודש, חלקם בארצות-הברית (בניו-יורק, בוסטון ושיקאגו), באנגליא ובכל שאר המקומות (והרי יכולים לברר ב"האַיאָס" את כתובותיהם של אותם יהודים); ויודעים שהם נמצאים במצב של צרה ומצוקה בנוגע לענינים רוחניים, שהרי אין שם "משרדים" שמתעסקים בענינים אלו —

(187) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר זאת בקול תביעה: שיקט זיי כו'.

(186) וישלח לג, ד.

ויעזרו להם באופן שלא יעמיד בסכנה אף אחד — להביא להם "מלמדים", לשלם שכר לימוד עבור הילדים שיוכלו לקבל חינוך יהודי, וליתן להורים אפשרות להשיג פרנסה תוך כדי שמירת שבת!

אלא מאי — לא יקבלו על זה "מדלי", ולא יפרסמו אודותם בעיתונים בצירוף תמונותיהם... כיון שלא קיבלו הוראה לעשות זאת, אבל מה בכך? — הרי הדבר נגע להם, והרי מדובר אודות ה"נוער" שלהם נגע הדבר באמת!...

ולכן, הנה כל אלו שהרעישו עד עתה — בזאת יבחנו, שתמורת זה שבעבר הלכו להפגין (בגלל שרימו אותם בנוגע לתועלת שבדבר), יעתיקו את עיקר העבודה באופן שלא יעמיד אף אחד בסכנה, ובודאי יצילו משפחות בישראל, עאכו"כ בנים ובנות קטנים וקטנות, שישארו יהודים ויעמדו באותה תנועה של מס"נ שעל ידה עמדו בנסיון באופן ד"נגדה"¹⁸⁸, אבל לא מתוך לחץ, צרה וצוקה, מצור ושבי, אלא מתוך הרחבה, בארה"ב, בשאר מדינות, או באה"ק.

והגע עצמך: איתא בגמרא¹⁸⁸ "אלמלי נגדה לחנני' מישאל ועזרי' וכו'" (לא יודעים מה הי' אז), ואילו שם הי' הנסיון במשך עשרות שנים, ואעפ"כ עמדו בנסיון!

ועכשיו הוציאו אותם משם ל"נסיון" במעמד ומצב של הרחבה והרווחה, ללא גזירות ורדיפות, ואעפ"כ עומדים הם "במדבר", באופן שאין עוזר — לא עוזרים להם בצרכיהם הרוחניים, מלבד במקרים בודדים וע"י אנשים בודדים, ותמורת זה, הולכים ומבלבלים את עצמם האם לערוך "הפגנה" נוספת, או שעכשיו צריך להמתין למחר או מחרתיים — בה בשעה שיכולים לעזור באופן כשר וטוב, ובהשתדלות קטנה לפי ערך, והעיקר, ללא חשש סכנה, יכולים לפעול גדולות ונפלאות, וזהו מעמד ומצב שזועק ככרוכיא: הצילו נפשותינו!

וכאן נוגע כל יום, ויפה שעה אחת קודם, שהרי צריך להבטיח שלא יקדמנו אחר — לא סתם אחר, אלא "אחר" שאינו רוצה לידע מענינים של יהדות, ולאחרי כן, לא יודעים אם יוכלו לחזור ולפגוש את הבן והבת או האב והאם ולעזור להם.

וכפי שראו בפועל, שכאשר הצליחו ליצור קשר עמהם מיד בבואם — לא היו קשיים לפעול הנהגה הראוי' לבית יהודי במלוא מובן המילה, וחינוך הראוי לילדי ישראל; אבל כאשר הגיעו רק "למחר", "ויש מחר

שהוא לאחר זמן¹⁸⁹ — הוצרכו להתייגע כדי לבטל את התעמולה של ה"אחר", ולאח"ז לפעול אצלם לשוב לשרשם ומקורם, שאותה מסירות-נפש שהיתה אצלם שם בריקודים של שמח"ת, תהי' גם עתה בכל ימות השנה, אבל רק מתוך מסירת הרצון, כיון שאין צורך במס"נ בפועל.

אבל בשביל זה יש צורך ב"מדריך", ולא רק מדריך, אלא מישהו שיגלה להם את כל המציאות שישנו ענין קיום התומ"צ בחיי יום-יום, כיון שמצד תנאים וסיבות שאינם תלויים בהם חסרה אצלם ידיעה זו.

לח. ובנוגע לפועל — כמדובר כמ"פ שנמצאים עתה בעולם שבו צריכים לפרש את הדברים בנוגע לפועל, כדי שלא יסלפו שלא זו היתה הכוונה כו':

כל אלו שהרעישו שצריכים לערוך הפגנות (ועאכו"כ אלו שהשתתפו בפועל בהפגנות) עבור יהודי רוסיא — והרי גלוי וידוע (כפי שהרעישו כולם) שהסיבה לכך היא שרודפים את בני" בגלל יהדותם, לא בגלל שייכות למפלגה זו או אחרת, אלא בגלל שיש להם שייכות לריקודים בשמח"ת... — הנה מחר בבוקר (או מיד הלילה, או מחרתיים כו') עליהם להתחיל לחקור ולדרוש היכן נמצא יהודי או משפחה שהגיעו מרוסיא, פולין, צ'כוסלובקיא או רומניא, הן במדינה זו והן במדינות אחרות, והן באה"ק, ולעשות כל התלוי בו לעזור להם בעניני יהדות, כדי שיוכלו בעזר ה' להמשיך בתנועת המס"נ, מתוך הרחבה.

ויש לעשות זאת מבלי להמתין להוראה מפלוני,

— ובודאי שלא להמתין לטפיחה על השכם משני, ל"מדלי" משלישי, או לפירסום בעיתונים כו'; אף א' לא חושד בהם שזה מה שאיכפת להם...

אלא מאי, הם מחכים ל"מנהיג", ובכן, אין מנהיג! עכשיו ה"מנהיג" הוא — ה"ה"190 אלקיכם מלככם"!

והרי הקב"ה נתן "תורה אור", ו"תורת חיים", תורה שמאירה את החיים, וכאשר תסתכלו בתורה אזי תראו שהיא "חיינו ואורך ימינו", ועל המצוות נאמר "וחי בהם", והענין ד"ואהבת לרעך כמוך"⁵³ הוא "כלל גדול בתורה"¹⁹¹,

ובכן, עכשיו יש לך אפשרות לפעול עבור יהודי רוסיא — שנמצאים

(191) תו"כ ופרש"י עה"פ.

(189) פרש"י בא יג, יד.

(190) שמואל"א יב, יב.

בשאר מדינות, באופן של הרחבה, ללא צמצומים והגבלות — מבלי להעמיד בסכנה אף אחד, ואדרבה: יש אפשרות להציל לחיים רוחניים אותם ובני ביתם וכל אשר להם, עי"ז שיספקו להם בסבר פנים יפות כל הצרכים הרוחניים, ולעשות זאת לא רק ביום היוצא מן הכלל, מתוך התעוררות היוצאת מן הכלל, אלא יום אחר יום, באופן קבוע ומסודר.

ובימינו, שקשרי המדינות הם ללא הגבלות, הנה גם בארה"ב — בד' אמותיו של פלוני שאתמול השתתף בהפגנה, או אירגן ועורר אודותה — יכולים להגיע ולעזור ליהודי שנמצא בכל מדינות הרווחה, אם בגופו או בממונו או ע"י שלוחו, ללא שום סכנה לאף אחד.

לט. ויה"ר שיפעלו הדברים פעולתם, ותצמח מזה טובה לכל אחד ואחת מהמקבלים, ועאכו"כ לכאו"א מהנותנים ומשפיעים, שיעסקו בזה באופן דמוסיף והולך ואור.

וכאמור לעיל (סל"ה), שכיון ששם היתה הכתישה הכי גדולה, שנמשכת עדיין, הרי זה סימן שגם הענין ד'נותן שמנו" הוא באופן מיוחד, וע"ד מארז"ל¹⁹² "הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה", ולכן דוקא בנוגע אליהם צ"ל השתדלות יתירה ומיוחדת, ויכולים לקוות לתוצאות הכי גדולות — כאשר יפנו את המרץ והזמן והממון כו', לפעול עם אלו שנמצאים על ידו, "עניי עירך קודמים"¹⁹³, וכאמור, שמצד קשרי המדינות כו' נחשבים כולם בד' אמותיו, וביכלתו לפעול בזה ללא חשש סכנה, לא לעצמו ולא לאחרים.

ויה"ר שיעסקו בזה באופן דמוסיף והולך, וזכות הרבים מסייעתם — להעמיד "צבאות השם", ולילך עמהם בקרוב ממש לקבל פני משיח צדקנו, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

מ. בהאמור לעיל יש מקום וענין מיוחד בהנוגע לנשי ובנות ישראל:

ובהקדמה — שבנוגע לענין ההפגנות הי' הדבר לפלא, היכן מצאו היתר לכך שנשים ובנות ישתתפו בהפגנות בראש כל חוצות, שהרי זה היפך סדר ההנהגה הראוי מצד צניעות, ו"כל כבודה בת מלך פנימה"¹⁹⁴,

¹⁹⁴ תהלים מה, יד. הובא ברמב"ם הל' אישות פי"ג הי"א.

¹⁹² נדרים פא, רע"א.
¹⁹³ ב"מ עא, א.

ועאכו"כ בהפגנה שנערכת בתערובות וכל הענינים הקשורים בזה וכו', ואין להאריך בדבר המצער.

ופלא גדול יותר — שמדובר אודות מוסדות שמתנהגים ע"פ התורה, ואעפ"כ, השתתפו בנות בהפגנות בחוץ. ובשלמא מה שאין פוצה פה ומצפצף — כבר רגילים לכך, אבל, גם מצד הנהלת המוסדות עצמם לא עשו מאומה; או שלא התערבו, או שאמרו שאין זה דבר גרוע, וזוהי דרישת השעה וכו'.

אמנם, במה דברים אמורים — רק בנוגע להפגנות; אבל בנוגע לפעולה האמורה לעיל אודות העזר והסיוע לעשרות משפחות שהגיעו משם — הנה לא זו בלבד שכיון שפעולה זו אינה קשורה עם זעקה ברחוב, נתינת "ראיונות" וכו', אלא עם ביקור בבתי המשפחות, יכולות גם נשים ובנות ליטול בזה חלק כמו האנשים, אלא אדרבה, כפי שרואים במוחש, שכאשר נשים ובנות מדברות עם עקרות־הבית של המשפחות שבאו משם, הרי הן פועלות הרבה יותר מכמו שהאנשים מדברים עם האנשים שבאו משם.

כאשר באה אשה או בת, ואומרת, שהיא נמצאת באותה מדינה שאל"י הגיעה עתה משפחה זו, והיא מתנהגת בדרך התורה והמצוה, ולא זו בלבד שזה לא קשה לה, אלא אדרבה: היא נהנית מזה, ומתגאה בכך — "על ישראל גאותו"¹⁹⁵ — שהיא בת ישראל ומתנהגת כבת ישראל, וכך מתנהג הבית כולו, ומספרת זאת לכל בני" שבסביבתה ומשפיעה עליהם, הנה עי"ז שמדברת בדברים היוצאים מן הלב, ומראה דוגמא חי', אזי בשעתא חדא וברגעא חדא ביכלתה להפוך את המשפחה מן הקצה אל הקצה.

הן אמת שהסיבה לכך שעד עתה התנהגו באופן אחר היא בגלל שנישבו בין העכו"ם, אבל, כיון שחסרה להם הידיעה, ממשיכים להתנהג כמקודם, בחשבם שהנהגה זו די' גם במדינות הרווחה. ולכן, כשבאים ומספרים להם — ומראים להם דוגמא חי' — שעכשיו צריכים להתנהג בחיי היום־יום ע"פ כל עניני התורה, כמבואר בשו"ע, ולעשות זאת מתוך שמחה וטוב לבב, ומדברים עמהם בסבר פנים יפות, ועוזרים להם בהמצטרך להם, אם בנשמתו ובגופו, בטרחתו, או בממונו — אזי פועלים גדולות ונפלאות.

וכאמור, בענינים אלו יכולות לפעול גם נשים ובנות, בדרך של צניעות, ואדרבה, ביתר שאת וביתר עוז מאשר האנשים.

וגדול שכון — ובלשון הגמרא במסכת ברכות¹⁹⁶: "גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה כו" — של הנשים שיעסקו בזה, ובאופן דמוסיף והולך, ולאח"ז יוכלו לומר "ראו גידולים שגידלנו" — בנוגע לפעולתן בבתים ועל ילדים של אחרים, ובמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שזהו כמ"פ ככה — יתוסף גם אצלן נחת יהודי תורני בנוגע לזרעא חייא וקיימא, בנים ובני בנים, ומתוך שמחה וטוב לבב.

מא. ובענין זה ישנה גם ההוראה האמורה לעיל מי"ב תמוז:

אין להתפעל כלל ממה שיאמרו המלעיגים, ומה יאמרו מאתיים מליון גוים שנמצאים מסביבו — כי כבר הראה י"ב תמוז, שכאשר לא מתפעלים כו', אזי נעשה אצל הגויים עצמם מעמד ומצב ש"הפה שאסרו", נותן אח"כ כח וחיזוק והתחזקות, ואדרבה: כפי שראו אז, שלא זו בלבד ששחררו והניחו לצאת לבני-אדם, אלא כשאמרו שרוצים גם את ספרי החסידות — נתנו את כל ספרי החסידות, הספרים והכתבים, וכל תשמישי קדושה וכו', אפילו כלי כסף וכלי זהב שביניהם, ובאופן ש"לא תשאר פרסה"¹⁹⁷ מהענינים השייכים לד' אמות אלו, וכל זה נעשה ללא מניעות ועיכובים, כיון שנעמדו בתוקף שאי אפשר בלאה"כ¹⁹⁸.

ועאכו"כ כשמדובר אודות פעולות במדינות הרווחה, שמלכתחילה אין מניעות ועיכובים כלל — אין הדבר תלוי אלא ברצון של כל מי שיכול לפעול בזה, וכל אחד ואחת יכול לפעול בזה; צריך רק להחליט שהכוונה היא אליו, ובו הדבר תלוי, וביכלתו להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, ע"י מעשה אחד, ועאכו"כ ע"י כמה וכמה פעולות.

וכאמור, אנשים יכולים לפעול בזה, ועוד יותר יכולות לפעול בזה נשים ובנות, ולעשות זאת מתוך שמחה, שפורצת גדר¹⁹⁹ — פריצת כל הגדרים, והעיקר — הגדרים שיש לו בעצמו מצד נפשו הבהמית ויצרו הרע, ש"המה ביקשו חשבונות רבים"²⁰⁰, ואז מתבטלים כל הגדרים בנוגע להפצת היהדות בכלל והתורה ומצוותי' בפרט, ועד לפנימיות התורה, תורת החסידות.

(196) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

(196) יז, סע"א.

ועוד.

(197) בא יו"ד, כו.

(200) קהלת ז, כט.

(198) ראה גם שיחת ש"פ חו"ב, י"ב תמוז

תשכ"ט בסופה (תר"מ חנ"ז ע' 37). וש"נ.

ועד שמסיימים לכלות ולשרוף את גדרי וכתלי הגלות (כמאמר הידוע של בעל השמחה והגאולה²⁰¹), ואז יקויים היעוד²⁰² "קץ שם לחושך", שתסתיים הגלות — "דאָלאַי גלות", ותתחיל אתחלתא דגאולה, והגאולה הכללית האמיתית והשלימה, ע"י משיח צדקנו, למטה מעשרה טפחים, בקרוב ממש.

* * *

מב. כרגיל מידי שנה בשנה — עורכים גם "מגבית" עבור "קופת רבינו"²⁰³, וכל הרוצה רושם גם שמו ושם אמו, כדי להזכירו על הציון של בעל השמחה והגאולה, וכל המרבה וכל המוסיף — מוסיפין לו בגשמיות וברוחניות.

ובנקודה הפנימית — להמשיך מגאולת נשיא דורנו בנוגע לגאולה הפרטית של כל אחד ואחת בכל עניניהם, וזו תהי' הכנה והקדמה קרובה וכלי ממש לגאולה הכללית, גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

מג. י"ב תמוז קשור עם תקופת תמוז, וכפי שנקבע הסדר — מתחילים אז הימים שנקראים "ימי החופש", כיון שמפני חוקי המדינה וכו' נסגרים אז בתי-הספר, ובמילא נקבע כן גם בכמה בתי-ספר שהיו צריכים להיות פתוחים במשך כל מעגל השנה, להיותם קשורים עם התורה שהיא נצחית בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

וכמדובר כמ"פ²⁰⁴ ובארוכה שהמושג של "חופש" ו"הפסק" שייך רק בענין שהוא דבר הטפל, ולא בהעצם, וכמו בנוגע לחיי האדם, שלא שייך לומר שיהי' ענין של חופש והפסק ח"ו בחיים, שאז מתבטלת מציאותו; ומזה מובן, שהענין של "ימי החופש" הוא רק מהלימודים והעסקים שהם ענין של טפל ועראי, שאינם נוגעים לחיות ובריאות האדם, ועאכו"כ שאינם נוגעים לעצם מציאות חיי ובריאות האדם.

אבל אעפ"כ, כשיש שינוי בעניני העולם, מוכרח להיות גם שינוי בתורה — שהרי לולי זאת לא הי' יכול להיות שינוי בעולם, דכיון

201 ראה אג"ק שלו ח"ו ע' שעב (נעתק סמ"ד (תו"מ חס"א ס"ע 64 ואילך). וש"נ.
 202 ראה גם שיחת י"ג תמוז תשכ"ט (118). לעיל ס"ע 354
 203 ס"ט (תו"מ חנ"ז ע' 118). לעיל ס"ע 354
 204 ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד ואילך. וש"נ.

ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא" (כנ"ל סט"ז), הנה כשיש איזו מציאות בעולם, שינוי בעולם, הרי זו הוכחה שישנה מציאות זו ושינוי זה בתורה. ועכצ"ל, שבנוגע לתורה ומצוותי מתבטא השינוי של ימי החופש להיפך:

במשך כל ימי השנה — הנה מצד חוק המדינה, גזירת המדינה או מנהג המדינה, מצד מה יאמרו הבריות והמלעייגים וכו', עוסקים במשך כו"כ שעות בענינים שאינם תורה ומצוות; לא ענינים שהם היפך התומ"צ ח"ו, אבל ענינים שהם בגדר "דברי הרשות", ואינם בגדר ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"²⁰⁵ (כיון שהלימוד הוא בגלל שזהו מנהג המדינה, או כדי למלאות תאוות ורעבון גופו, ללא כוונה נוספת בזה, שאז הרי זה ענין של קליפת נוגה, כמבואר בתניא²⁰⁶), ועאכו"כ שאינם בגדר של "בכל דרכיך דעהו"²⁰⁷ (לא רק "לשם שמים", שלאחרי זמן יבוא מזה ענין של "שמים", אלא יתירה מזה, שבשעת מעשה יש בזה תוספת ידיעה באלקות, תורה ומצוות²⁰⁸) — שב' ענינים אלו ("כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו") הם בדברי הרשות, אבל בנדו"ד לא מדובר אודות גדרים הנ"ל.

אך כשבאים ימי החופש, שאז משחררים אותו מהכפי' של מנהג, חוק או גזירת המדינה — אזי צריך להיות אצלו שינוי בנוגע ללימוד התורה, שכל הזמן שנעשה פנוי מעניני הרשות בגלל החופש, הרי הוא מקדיש אותו — עושה ממנו דבר קדוש — שיהיו אצלו שעות של לימוד התורה וקיום המצוות ועד לקיום המצוות בהידור.

מד. ובפרטיות יותר:

בדרך כלל, רצונו של הקב"ה, שמבלי הבט על גזירת המדינה שצריך לעסוק גם בשאר החכמות, ידעו סוכ"ס שתורת משה היא "חיינו", ואילו שאר החכמות הם — כשמים — חכמות חיצוניות, ענין חיצוני, עראי וטפל.

ובכן: בכל ימות השנה יש צורך בהתבוננות בענין זה, כיון שבאותו יום שלומד תורת משה, הרי הוא לומד, להבדיל, תורה של חכמות חיצוניות, ולכן צריך להתבונן שעל לימוד זה מברך "אשר בחר בנו כו'", ועל לימוד זה אינו מברך וכו'.

(207) משלי ג, ו.

(208) ראה לקו"ש ח"י ע' 104. וש"נ.

(205) אבות פ"ב מי"ב.

(206) פ"ז.

אך עדיין מביאים לו ראי' לסתור²⁰⁹ :

זה שלומד עמו חכמות חיצוניות — מקבל משכורת כפולה ממה שמקבל זה שלומד עמו, להבדיל, תורת ה'. ומזה מוכח שזהו דבר חשוב יותר! ...

ועוד זאת, שבלימוד חכמות חיצוניות, כשעובר בחינות ומקבל ציונים טובים — מפרסמים זאת בעיתונים, וטופחים על שכמו וקונים לו מתנה — מכונית וכיו"ב; ואילו כשמשנן מאות דפי גמרא בעל-פה, ומתמיד בלימודו ללמוד שעות נוספות מחוץ לסדרי הישיבה, נגלה דתורה או פנימיות התורה וכו' — אין פוצה פה ומצפצף... אף אחד לא טופח על שכמו, ואף אחד לא קונה לו מכונית... ועאכו"כ שלא מפרסמים אודותיו בעיתונים! ...

והרי עדיין לא הגיע לדרגא שענין זה לא יתפוס מקום אצלו! — גם הענין ש"אל יבוש מפני המלעיגים"²¹⁰ הוא "דרגא" בעבודה, ועאכו"כ שענין זה לא יתפוס אצלו מקום לגמרי, הרי זו דרגא שקשה יותר להגיע אלי'!

ובמילא, כשמסבירים ומוכיחים לו שתורת משה היא "חינו", ואילו על חכמות חיצוניות אומרים "להבדיל"... — שואל לפי תומו: אם כן הוא — הנה הראש-ישיבה או המלמד שלומד עמו תורת משה, צריך ליתן לו "מלא ביתו כסף וזהב"²¹¹; ואילו זה שלומד עמו ענין חיצוני, שאינו אלא עראי וטפל כו', צריך ליתן לו רק "שיריים" מה"שכירות" של המלמד. וכאשר שואל מה נעשה בפועל — רואה שהמציאות אינה באופן כזה!

וכאשר שואל את אביו — אם הוא שייך לשטח ההוראה — מדוע בחר לעסוק בלימוד חכמת חיצוניות במקום להיות מלמד בתלמוד-תורה, ישיבה קטנה או ישיבה גדולה? עונה לו אביו — בפשטות ובתמימות — שהוא צריך כסף עבור ההוצאה... ולכן עוסק בענינים אלו, בידעו שישלמו לו סכום המתאים, בעתו ובזמנו, משא"כ בתלמוד-תורה ו"חדר" ואפילו ישיבה גדולה — אינו יודע אם ישלמו לו בעתו ובזמנו, ואפילו אם כן — תהי' ה"משכורת" רק מחצה או שלשת-רבעים, ואין זה מספיק להוצאת מחייתו ופרנסת בני ביתו!

(209) ראה גם תו"מ ח"מ ע' 322. וש"נ.

(210) ראה שו"ע אדה"ז אור"ח בתחלתו. יג.

(211) לשון הכתוב — בלק כב, יח. כד,

ועל זה שואל הילד או הילדה — הא גופא קשיא: מדוע המציאות היא באופן כזה?!... — אתה אומר לי שהתורה היא "חינוך ואורח ימינו", ואתה בעצמך מקדיש את שעותיך ללמד (ילד יהודי או להבדיל אינו יהודי) חכמות חיצוניות שאינם אלא דבר הטפל, במקום לעסוק בפרנסה באופן ששעותיך יהיו מוקדשים ללימוד התורה!?

ובכן: כל השקו"ט הנ"ל שייכת כל זמן שעדיין לא הגיעו ימי החופש; אבל כשבאים ימי החופש — הנה גם כשחיים בארה"ב ובמדינות כיו"ב שמצד חוק וגזירת או מנהג המדינה עוסקים במשך עשרה חדשים בשנה בלימוד חכמות חיצוניות ביחד עם לימוד תורת משה, להבדיל, הציל הקב"ה בחסדו הגדול וקבע את מנהג המדינה באופן ששני חדשים נותנים לרשותו, ומשחררים אותו מה"עול" של פרעה מלך מצרים ושריו, מדינה קשה וגזירות קשות כו' [אלא שהקושי הוא באופן של "פה רך"⁶³, שהרי זו מדינת הרווחה שאין בה כפי' והכרח...], כך, שבשני חדשים אלו, אין מי שמכריח אותו מה לעשות עם בנו או בתו, או מה לעשות בעצמו בזמן שהתפנה מהמשרה שעוסק בה כל עשרת חדשי השנה.

אלא כיון שרצונו של הקב"ה שכל ענין יהי' בבחירתו החפשית, "ובחרת בחיים"²¹² — נותנים לו ברירה:

ביכלתך לנסוע ל"נאות דשא", לשכב על הדשא ולהסתכל על מעוף הציפורים... ולחלום על ענינים של מה-בכך, ולחשוב שאתה נח כדי שלקראת תחלת שנת הלימודים הבאה יהי' לך כח לעסוק בפרנסתך,

— וכידוע אריכות הסיפור (שכבר נדפס²¹³) מאדמו"ר מהר"ש בנוגע לחילוק שבין יהודי לאינו יהודי, להבדיל, שקרא לגוי ושאל אותו: בשביל מה אתה חי, והשיב: כדי שיוכל ליהנות מכוסית י"ש ("א גוטן טרונק בראָנפן"), וכדי שיוכל להשיג כוסית י"ש עליו להתייגע בפרנסתו כו'; ואח"כ קרא ליהודי ושאל אותו: בשביל מה אתה חי, והשיב: כדי שיוכל לקיים רצון הבורא ע"י ענין של תורה ומצוה כו', והפטיר באנחה... (בהיותו מסופק אם אכן יוצא ידי חובתו) —

או שיש לו ברירה שני' — שבכל מקום שבו יהי' במשך החדשיים שעומדים לרשותו, בנאות דשא או בעיר וכיו"ב, יעסוק בלימוד התורה

תש"ד ע' 121. קובץ מכתבים לתהלים אהל

יוסף יצחק ע' 216 ואילך. אג"ק אדמו"ר

מוהרי"צ ח"ז ע' עא ואילך.

(212) נצבים ל, יט.

(213) לקו"ד ח"ג תכא, א [ע' תתכ] ואילך.

סה"ש תרצ"ו ע' 139. תש"ג ע' 72 ואילך.

מן הבוקר עד הערב, חוץ מזמני האכילה ושתי' ושינה, ע"פ תורה, ע"פ שו"ע, מצד החיוב "ונשמרתם מאד לנפשותיכם"²¹⁴, שיהי' לו גוף בריא שיהי' מוכן לעבודתו ית' ללא בלבולים, ובלשון הרמב"ם²¹⁵: "היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא", כדי שיוכל ללמוד תורה להתפלל ולקיים מצוות, ללא בלבולים.

עשרה חדשים בשנה — מבבלים אותו; אבל בשני חדשים אלו נותנים לו "חופש" ("וואַקיישאָן") מעול פרעה ועול מצרים, כדי שיוכל להקדיש אותם — מתוך שמחה וטוב לבב — ללימוד התורה ולקיום המצוות ובהידור, כולל גם הידור בלימוד התורה, ועאכו"כ בנוגע לחינוך הבנים והבנות.

ושלא כדעת הטועים, שכיון שהילדים התעייפו במשך עשרה חדשים בשנה, צריכים לתת להם לשחק. — ילד לא מבריא ממשחקים, שכן, "אדם לעמל יולד"²¹⁶, אלא שצריך להיות בזה "סדר" — שלצורך בריאות הגוף צריך לאכול (מאכלים בריאים) ולשתות בזמני האכילה ושתי', ולנוח בזמני השינה, אבל לאח"ז, הנה דוקא היגיעה בלימוד התורה וקיום המצוות מבריא אותו, לא רק בנשמתו, אלא גם בגופו.

מה. וזהו כללות הענין של ימי החופש — תמורת זה שבמשך עשרה חדשים בשנה אין ברירה ומוכרחים להשקיע ריבוי שעות עבור לימודי חול, נתן הקב"ה הצלה רבה במשך חדשיים, שבהם נפטרים לגמרי מלימודי חול ומאלו שמלמדים אותם, ויכולים לשהות במשך כל הזמן בד' אמות של תורה, ד' אמות של הלכה וד' אמות של תפלה, וכאשר טוענים שמזג האויר חם ולא נוח כו', יש אפשרות שיהי' זה ב"נאות דשא" (כפי שנקרא בעולם בשם "דאָטשע"), אבל באופן שיהי' שם לימוד התורה וקיום המצוות כפי שהוא בזמני החופש מכל ענינים המבלבלים, ועאכו"כ מהבלבול של חכמות חיצוניות.

ולכן יש להבהיר ולפרש בפשטות, שלא לחשוב שב"ימי החופש" צריכים פחות ללמוד ופחות להתייגע וכו' ;

ה"חופש" הוא מענינים המבלבלים, ומענין שלאמיתתו הוא "עבודת פרך" להיותו היפך טבעו [כאמור לעיל (סי"ד) שמלאכת נשים לאנשים היא "עבודת פרך"], שלכן, כשיהודי צריך לעשות ענין של

(215) הל' דעות רפ"ד.

(216) איוב ה, ז.

(214) ואתחנן ד, טו. וראה ברכות לב,

סע"ב ובחדא"ג מהרש"א שם.

"רשות", ועאכו"כ ענין שאינו כרצון הבורא, הרי זה אצלו "עבודת פרך" (גם אם אינו יודע זאת בשכלו), כיון שזהו היפך טבעו, כמ"ש הרמב"ם²¹⁷ שכל אחד מישראל רוצה לקיים רצון הבורא, אא"כ יצרו אנסו, ואז אין זו המציאות שלו ("דאָס איז ניט ער..."), ואילו המציאות והענין שלו הוא — שרוצה להתנהג כרצונו של הקב"ה, ומהו רצונו של הקב"ה — לימוד התורה באופן ד"והגית בו יומם ולילה"²¹⁸, וקיום המצוות באופן ד"וחי בהם", והיינו, שבכל רגע שהוא "חיי", הרי זה "בהם" — במצוות התורה; וכאשר צריך להתנהג באופן אחר — אם מצד אונס, הכרח, נסיון או גזירה וכו' — הרי זה אצלו מעמד ומצב של "עבודת פרך", היפך טבע נפש האלקית שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"⁴⁹. ונמצא, שבימי החופש משחררים אותו מ"עבודת פרך"!

וכל זה — לא רק בנוגע לילדים, שיהיו במשך כל היום כולו בסביבה ובד' אמות של תורה ותפלה, כיון שהמדינה עצמה משחררת אותם מכל ענינים של "רשות", אלא הכוונה היא גם בנוגע להורים, שישאו "קל וחומר" מילדיהם: אם הילד או הילדה, שהם צעירים ממנו, מנצלים את חדשי הקיץ ללימוד יותר — עאכו"כ בנוגע לעצמו, שלהיותו מבוגר יותר צריך להיות פיקח יותר, שהרי התורה אומרת ש"רוב שנים יודיעו חכמה"²¹⁹, הרי בודאי שצריך להוסיף כמ"פ ככה.

ועאכו"כ כשנזכר שהילדים מסתכלים על הנהגת ההורים ולומדים ממנה (מרצונם או שלא מרצונם), ולכן, כאשר יוסיף בלימוד התורה, ובלשון חז"ל²²⁰: "אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים, לשנות פרק א' ישנה ב' פרקים", הרי זה יפעל גם על הבנים, וכן על בני בנים, ועל כל הסביבה, כך, שעיי"ז שמוסיף פרק או דף אחד, יתוספו כו"כ פרקים ודפים אצל ילדיו ומושפעי — בודאי שעליו לנצל את ימי החופש שלו כדי להוסיף בלימוד התורה וקיום מצוותי' כמה פעמים ככה, ועיי"ז יתוסף גם בבריאות הגוף כפשוטה, שיהי' קיץ בריא.

ובאופן כזה ממשיכים את ה"חופש" גם בשאר עשרת חדשי השנה, שגם אז תהי' הנהגתו באופן ש"תורתך קבע ומלאכתך עראי"²²¹, "כדת הניתנה לכל אחד ואחד בהלכות תלמוד תורה"²²² (כמדובר ומבואר בכ"מ),

ספ"ט (מתדב"א).

(217) ה' גירושין ספ"ב.

(221) רמב"ם ה' ת"ת פ"ג ה"ז.

(218) יהושע א, ח.

(222) לשון אדה"ז בתניא פל"ד (מג, ריש

(219) איוב לב, ז.

(220) ויק"ר רפכ"ה. הובא בתניא אגה"ת ע"ב).

ועי"ז פועלים את החופש הכללי מהגלות הכללי, ע"י הגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

* * *

מו. בקשר ובהמשך להאמור לעיל, הונהג²²³ מכו"כ שנים²²⁴, שבימי החופש (מעניני רשות²²⁵), יסעו שלוחים לבקר בני"י במושבותיהם, ועד אפילו בפניות רחוקות, ולדבר עמהם דברי התעוררות בהנוגע לעניני יהדות, ועניני לימוד התורה וקיום מצוותי' וכו'.

ויהי רצון שבשנה זו יתוסף במספר השלוחים בכמות ובעבודת השלוחים באיכות — כמה פעמים ככה;

שיהי' חופש אמיתי מכל הענינים המבלבלים, ותיתוסף הצלחה רבה ומופלגה בהשליחות, להביא את דבר הוי' — נגלה דתורה (גופא דאורייתא²²⁶) ופנימיות התורה (נשמתא דאורייתא²²⁶) — בכל מקום ומקום שנמצאים בני"י, ויפעל דבר הוי' פעולתו, ש"עצת הוי' היא תקום"²²⁷, מבלי הבט על "רבות מחשבות בלב איש"²²⁷ — מה שצריכים לעשות ואיך שצריכים לעשות — "תקום" "עצת הוי'", וכמבואר בספרים אריכות ההסבר בזה²²⁸,

וישובו משליחותם עם בשורות טובות, ויביאו עמהם ניצוצות של

ועד"ז בנוגע לכללות המצות, דכאו"א מחוייב בתמידות, ורק "במתים חפשי" (וראה שבת ל, א. ברכות יח, א). — ולהעיר אשר עסק התורה עיקר הוא בג"ע (תניא פמ"א נח, סע"א) מגמרא** זוהר) ולאחר תח"מ (ראה אגה"ק סו"ס כו).

(226) זח"ג קנב, א.

(227) משלי יט, כא.

(228) ראה פיה"מ להצ"צ (דרמ"צ ח"ב) עה"פ (אוה"ת על סידור ע' צ). וש"נ.

בו החיות שקיבל מהמים לפני הפרישה. וג"ז נקרא מיד (ראה סנהדרין לח, א) (ובפרש"י): "שיכנס למצוה (שבת) מיד", אף שבשעה ה' עמד על רגליו (שם ע"ב). והאריך בזה בשד"ח כללים מע' מיד).

(**) ולא דוקא יחידי סגולה כרבה בר נחמני וכוותי' (ב"מ פו, א) — כדמוכח ביבמות (צו, ב ושם ובתוס' שם) ובכ"מ.

(223) סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונרפס בהוספות ללקר"ש ח"ח ע' 363 ואילך.

(224) ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ט ס"ס (תו"מ חנ"ז ע' 119). וש"נ.

(225) וכנ"ל (סמ"ג) דמלימוד התורה אאפ"ל "חפשי" (ח"ו). וראה שו"ע אדה"ז אור"ח סי' קנה סעי' א. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד ובכ"מ. ואדרבא, "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בת"ת" (אבות פ"ו מ"ב). יתרה מזו: "היא חייך ואורך ימך" (נצבים ל, כ) — ובחיות האדם הרי אאפ"ל הפסק קל אפילו. וראה ע"ז (ג, סע"ב. וראה זח"ג מב, א. רעה, ב) "מה דגים שבים וכו' אף בני"א כיון שפורשין מדב"ת ומן המצות מיד* כו".

(* ואף שדג הפורש מן היס משך זמן קצר יכול לחיות כשיחזירוהו אח"כ למים, ולא עוד אלא שגם לאח"ז חי הוא (ראה עוקצים פ"ג מ"ח) — היינו משום שמשך זמן זה עדיין נמצא

קדושה — כמה וכמה נפשות (אינני מתכוין שיביאו בגשמיות, אלא שיביאו פירות שליחותם),

ותהי' הפעולה לעזור ולהטיב את המעמד ומצב של כמה וכמה קהלות ובתים בישראל, ואנשים ונשים בישראל, בנוגע ליהדות ולתורה ולמצוותי'.

וכל זה יוסיף כמה פעמים ככה במוחם ולבם, שיהיו "זכים"²²⁹ אלף פעמים ככה"²³⁰, ע"י הצדקה ברוחניות ובגשמיות — שלאח"ז תיתוסף הצלחה רבה ומופלגה בלימוד התורה לעצמם, בנגלה ובחסידות, וגם (כיון שהלימוד "מביא לידי מעשה"²³¹, הרי כשניתוסף בלימוד ניתוסף בדרך ממילא גם) במעשה שלאח"ז, ועד שנעשה גם בפועל "אלף פעמים ככה".

ויהי' קיץ מוצלח ושנה מוצלחת, ובמיוחד — בהנוגע לתורה ומצוותי', ומתוך שמחה וטוב לבב, ולמטה מעשרה טפחים, בכמות ובאיכות גם יחד.

* * *

מז. בהמשך להאמור לעיל (סל"ו ואילך) בנוגע ליהודים שעלו מארצות של מצור ושבי', ובפרט ממדינת רוסיא וכיו"ב, סמוכות ודומות לה — דובר כבר כמ"פ שאלו שיצאו לראש ולראשונה הם בבחינת "הנצנים נראו בארץ"²³², שסללו את הדרך, וכמדובר לפני שנתיים²³³ שיש לקוות לעלי' גדולה, כך, שגם המצב עתה אינו עדיין במלוא המדה, ובודאי יצליח השי"ת שיהי' יותר ויותר.

וגדול זכותם של אלו שיצאו ועלו לראשונה — לארץ הקודש או לשאר ארצות — והכינו שם ד' אמות של תורה ותפלה ומצוות, ע"ד מ"ש²³⁴ "ואת יהודה שלח גו' להורות לפניו גשנה", "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה".

וימשיכו גם הם בעבודתם — להשתדל שבתיהם מדרש ובתי-

(231) ב"ק יז, א. ולהעיר ממאמרי ד"ה ושנתם (אוה"ת — להצ"צ — פ' ואתחנן).

(232) שה"ש ב, יב.

(233) ראה שיחת י"ט כסלו סמ"א; יום ב' דחה"ס סמ"ב; י"ג תמוז בסופה — תשכ"ט (תו"מ חנ"ה ע' 62; חנ"ו ע' 285 ואילך; חנ"ז ע' 124 ואילך).

(234) ויגש מו, כח ובפרש"י.

(229) וע"י הלימוד (במוח) והעבודה (בלב) שלאחרי זה — בא בפועל שהתוצאות הן כמה פעמים ככה. ואם הלימוד והעבודה הם כדבעי — אלף פעמים ככה (ככפנים (וכנ"ל סט"ו)).

(230) תו"א א, ב. וראה לקו"ת לג"פ (ב, ד ואילך. אוה"ת בראשית (כרך ו') ע' 2052 ואילך) שהיינו אלף ממש ולא גוזמא קתני.

ההוראה שהכינו, וכל המוסדות וכל הענינים, יתמלאו בבנים ובנות עוסקים בתורה ומצוותי, כולל גם הוריהם וזקניהם והסביבה כולה.

וזה ימהר עוד יותר שכל הבאים אחריהם יבואו בהקדם, בטוב הנראה והנגלה, וללא מניעות ועיכובים, וימצאו מן המוכן כל עניני תורה ומצוותי, כך, שיוכלו מיד להכנס בסדר החיים ע"פ תורת חיים ומצוותי עליהם נאמר "וחי בהם", ולעשות זאת מתוך שמחה וטוב לבב.

ויהי"ר שיהי' זה בשעתא חדא וברגעא חדא, וכאמור לעיל, באופן של טוב הנראה והנגלה,

ועינינו תחזינה "בשוב הוי' את שיבת ציון"²³⁵, באופן ש"ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"²³⁶, וכפי שמפרש רש"י²³⁷ לבן חמש למקרא: "הוא עצמו .. אוחו בידיו ממש איש איש ממקומו", ומוציאו מן הגלות — כולל הגלות שמצד יצרו הרע, ועאכו"כ גלות החיצוני, ומביא אותו מתוך שמחה וטוב לבב לארצנו הקדושה, "ביד רמה"¹⁷⁵, ובאופן ד"ואולך אתכם קוממיות"²³⁸, ואז יקויים היעוד²³⁹ "וישראל עושה חיל", ובקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון הכנה, ניגון ה"בינוני", ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — ג"פ), "ניע זשוריצי כלאָפּצי", "כי אלקים יושיע ציון", "פרזות תשב ירושלים", "הושיעה את עמך", "צמאה לך נפשי", ו"ניעט ניעט ניקאָוואָ".

אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה, וטרם צאתו התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו".]

(238) בחוקתי כו, יג.

(239) פרשתנו (בלק) כד, יח.

(235) תהלים קכו, א.

(236) ישעי' כז, יב.

(237) נצבים ל, ג.